

Auroras: Gerron

7H-10-59

Journal

1959~

KUURTANES-SEURAN JOULUN tarkoituksena on sukupolvesta toiseen kulkeutuneiden muistitietojen ja itsensä kuortanelaisiksi tuntevien henkilöiden kirjoitusten avulla selvittää Kuortaneen entistä ja nykyistä elämää. Samalla lehden toimituskunta kiittää kaikkia niitä, jotka tavalla tai toisella ovat tehneet lehden julkaisemisen mahdolliseksi.

KUURTANES-SEURA

TOIMITUSKUNTA

Pentti Harju Eeva Peltola Sirkka Kantola
Heikki Mäki-Hallila Iivari Honkola

Kuvittanut Iivari Honkola

AJATUKSIA

Hautausmaan portin vierellä olevilla kiviportilla istui eräs nuorukainen nojaten päätensä kämmeniä vasten. Katse oli suuntautunut keskikesän viheriöiviä koivuja kohden. Jonkin aikaa iloisesti visertäviä lintuja seurattuaan se vaipui kirkkoon johtavan tien hiekkaiseen pintaan. Nuorukainen unohti täysin ympärillään olevan luonnon ja ajatustoiminta alkoi saada lisää virikkeitä.

Kenties joskus yli sata vuotta sitten on joku Matti Matinpoika Heikkilä tai Tuomas Kustaapoika Honkola — mitäpä nimellä väliä — komeasti hevosella ajaen saapunut vaimonsa kanssa kirkkoon. Mustaan sarkaan ja suutarin tekemiin saappaisiin pukeutunut isäntämies on astellut tätä tietä vakaasti ja rauhallisesti. Ylväänä vierellä kulkenut vaimo tuskin on huomannut tien ohessa olevia piikoja ja renkejä, jotka syvään kumartaen tervehtivät isäntäväkeä. Kuinka naurettavilta nykyajan ihmisestä tuntuvatkaan moiset säätyerotukset!

Nälkävuosien aikoihin on tätä kirkkotietä kulkevien henkilöitten käsiavoilta varmasti kuvastunut äärimmäinen hätä ja puute. Ihmisten mieliä on askarruttanut kysymys huomisen päivän leivästä. Sandakseen uutta uskoa ja voimaa elämälleen he ovat hartain sydämin pyytäneet Jumalalta apua kärsimyksiinsä.

Vapaussodan johdosta on kaksikymmentäyhdeksän sankaria saatettu tätä tietä pitkin haudan lepoon. Sankarien saatteeseen on varmasti omaisten lisäksi kuulunut myöskin jokunen aseloveri. Kaikki he ovat olleet ylpeitä sankarien antamasta panoksesta itsemääräyksen hyväksi.

Talvi- ja jalkosota vaalivat uhreja monin verroin enemmän kuin vapaussota. Moni vaimo ja lapsi on saattanut rakkaintaan

viimeiseen lepoon. Lannistumaton into on kuitenkin auttanut heitä kestämään eteenpäin.

Monet kotiseudun hyvin tuntemat henkilöt ovat kulkeneet tätä tietä pitkin kirkkoon, kuten esimerkiksi papit Hohenthal, Johansson, Svanberg ja Soini, kansanedustaja Eveliina Ala-Kulju, kotiseudunystävä, professori Heikki Klemetti ja monet muut. Kenties Klemetti on pysähtynyt tähän portin luo juttelemaan jonkun isäntämiehen kanssa ja tiedustellut hänet, minkälaiseksi vuoden sato muodostuu. Momenlaisia henkilöitä on kulkenut tätä tietä. He ovat saapuneet hevosella, kirkkoveneellä, jalan, kun taas nykyään enimmäkseen polkupyörällä ja autolla.

Entä mitä sanoisivat ajattelevat henkilöt minusta, jos he näkisivät minut lässä istumassa, Kenties Matti Antinpoika Heikkilä sanoisi: »Sinulla on aina alituisen kiire ja olet sen johdosta hermostunut. Ei osaa nauttia todellisesta elämästä, vaan pyrit hankkimaan nautintosi keinotekoisesti. Monessa asiassa olet aivan

liian turhamainen.» Nälkävuosien ajan henkilö sanoisi ehkä: »Kuinka helposti saatkaan elintarpeesi! Olet liian vaatimainen vaatteitten ja ruoan suhteen. Tuskin viitsit syödä enää leipääkään, vaan aina täytyisi olla parempaa.» Vapaussodan sankari sanoisi kenties: »Mitä sinä tiedät isännästä. Sinulla ei ole aatteita eikä ihanteita. Elämälläsi ei ole varmaa perustaa. Klemetti sanoisi ehkä: »Nykyajan nuorisolta näyttää katoavan kaikki henkisyys. Heistä tulee kylmiä, konemaisia ihmisiä.»

Nuorukainen suuntaa katseensa jälleen puissa oleviin lintuihin ja ajattelee mielessään: ehkä tämä kaikki on tunnusomaista vain tälle ikäkaudelle. Kun tulee vanhemmaksi, niin muuttuvat käsitykset elämästä sen mukana. Nuorukainen nousee verkalleen portailta ja suuntaa askeleensa kotia kohden. Välimatka hänestä portaisiin pitenee pitenemistään.

Muistelma vuoden 1939 jouluaatosta

On kulunut tasan kaksikymmentä vuotta, kun oli talvisota. Olin vartiössä Taipaleenjoen Mustalla-
ojalla. Siirryimme kenttävartioon 22 p:nä joulukuuta, iltahämärissä. Alkuperäisiä kompanian miehiä oli ain harvoja jäljellä, etenkin kuudestaista päivä joulukuuta, vei joukostamme kovin monia.

Viime yönä olin liikkuvassa yhdyspartiossa. Lunta satoi taivaan täydeltä. Yhtäkkiä huomasin edessäni noin kymmenen metrin etäisyydessä pari miestä, jotka syöksivät isoon kranaattikuoppaan. Kuulin, kun he sieppasivat aseet vireeseen ja suuntasivat ne minua kohti. Kysyin tunnussanaa. Miehet häkeltyivät ja kysyivät samaa minulta. No, siitähän se selkeni, että samoja soltaatteja tässä ollaan. Miehet kömpivät ylös montusta ja sanoivat olevansa vartion tarkastajia. Kysyttiin tunnustietoja puolin ja toisin. He sanoivat, että läheltä piti, ellen olisi puhunut, olisivat he painaneet pian lipaisinta. Moni meikäläinen joutui sankarihautojen asukkaaksi hermoilemisen ja hätäilyn vuoksi. Koko yö ja aamu ennen kello kahdeksaa oli kovin hiljaista. Silloin tällöin kuului naapurin puolelta konekiväärin harva loksutus, pikakiväärin äreä papatus ja yksityisiä kiväärin napsauksia. Mutta tasan kello 8 alkoi tavallinen tykistötuli. Ensinnäkin tuli harvaksen yksityisiä laukauksia, mutta tänään se tuntui kiihtyvään tavallista kiihkeämmäksi. Sieltä tuli jos jonkinlaista ammusta, yksittäin ja sarjoittain kiihtyen toisinaan korvia huumaavaksi pauhuksi. Puut kaatuivat ryskien maahan, multa, lumi, ruudin savu ja muu irtonainen moka, muodostivat ilmaan kirkkaan sekasotkun, joka aivan hengen salpasi. Usein täytyi henkeä pidätellen kuunnella, kuinka lähelle alkavat kranaatit tippua. Maaemo väväheli mahtavien ammusten

jysähdellessä sen jähmettyneeseen pintaan. Sellaista se oli, se tavanmukainen tykistötuli. Kun ammuksia tuli aivan satamalla, sattui että joku oli osuman kohdalla ja rivit jatkuvasti harvenivat. Maa oli täynnä kranaattikuoppia sekä ammusten sirpaleita kerroksittain. Metsät olivat muuttuneet 22 vuorokautta kestäneen kranaattisateen aikana aavemaiseksi riekalekannokoksi, joka ei tarjonnut enää mitään suojaa. Kun vielä vihollisen puoleinen maa-asto oli korkeammalla, josta oli hyvä näkyvyys puolellemme, ei päivän aikana voinut liikkua ollenkaan. Pimeyden turvin piti tehdä kaikki varustelu- y. m. työt. Lentolaiveet jyräsivät lakkaamatta yllämme, kuljettaen takalinjalle ja liikekeskuksiin hävitystä ja kuolemaa. Jotkut koneet pudottivat lentotekniikkaa etulinjoihin, että maa oli papereitten peitossa. Niissä kehoitettiin antautumaan tai lähtemään kotiin.

Me Mustanojan kenttävartion miehet pidimme majapaikkanaamme jonkun verran suohon upotettua telitaa. Makailimme telan poljassa ja keskustelimme sodan mahdollisuudesta entisiin sotiin verrattuna. Miehinä kunto ei enää näyttele niin suurta osaa, vaan aseitten tehokkuus ja runsaus ovat määräävinä tekijöinä, Suomelle luvattua apua lännestä ei kuulu,

tosin myötätuntoa saadaan kovasti, mutta siitä ei ole täällä apua! Taitaa tästä Suomelle tulla liian kallis maankappale — ja voidaankoko tässä enää kauankaan pitää puolia noin suurta ylivoimaa vastaan. Periksi ei anneta, ei millään. Eikö siellä Venäjällä olisi ollut riittävästi maata, ettei tarvitsisi sitä meiltä mieltä. Minulle tuli vartioon lähden aika, kehottauduin istumaan, kun samassa kuului telan yläpuolelta kova pamaus. Teltan katto huojautti ja yksi »krapnellin» haui sattui kasvoihini. Oli kuin jollain palikalla olisi isketty vasten kasvojeni. Pian alkoi haavasta juosta verta, jota yritin sitoa ensi-apusiteellä, onnistumatta. Riensin ulos. Siellä verentulo tyrehtyi. En osannut mennä minnekään, kyyhöttelin montussa, odotellen mitä tuleman piti. Otin pellini ja katselin haavaani, ja pahalta se näyttikin. Minkäänlaista kipua enkä vaivaa tuntenut. Oli vain niin kevyt ja raukea olo, että olisi tehnyt mieli nukkua. Tulihan se lopulta ilta, että uskalsin lähteä liikkeelle. Eräs tovereistani läksi saattamaan minua kohti haavoittuneitten suojapaikkaa, olinhan kovin heikoksi käynyt voimiltani. Päästyäni lämpimään korsiin, tunsin oloni paremmaksi. Tuntui myös turvalliselta olla korsiin, jäljemmin kuulin senkin menneen tuhannen nuuskaksi. Korsiin oli jo useita haavoittuneita, toiset lievemmin, toiset pahemmin. Odoteltiin pimeän tuloa, jolloin hevostyöillä olisi meitä haettu. Joku tuli kiireessä korsiin sanomaan, että vihollinen on hyökännyt panssarivaunujen luke-

Kuortaneen urheilutoiminnan nykynäkymiä

Urheilutoimintaa, sen nykymuodoissa, on harastettu Kuortaneella n. kuusikymmentä vuotta. Ensimmäiset tiedot on ampujista, joiden tiedetään olleen maakuntamme parhaimpien joukkoon lukeutuvia jo 1900 luvulla. Ensimmäinen huomattavampi saavutus on Kilpi-ammunnan voitto v. 1910, joten tämän päivän ampujillamme on vanhat ja kunniaakkaat perinteet puolestattavanaan.

Mitään järjestettyä, urheiluseuran puitteissa tapahtuvaa toimintaa ei tämän vuosisadan alkupuolella pitäjässämme ollut. Vasta v. 1921 perustettiin voimistelu- ja urheiluseura Kuortaneen Kunto, joka noista ajoista lähtien on kunnialla hoidellut paikkakuntamme urheilurientoja. Kuortaneen Kunnon, pitäjämme ainoan urheiluseuran, toiminta on kappale tyypillisen suomalaisen maalaisurheiluseuran työtä urheilun hyväksi. On ollut erinomaisia innoittavan menestyksen vuosia, ja välillä on taas vaiuttu hiljaiselon tuloksettomaan toimettomuuteen. Aina on kuitenkin uudelleen noustu pahankin laskukauden jälkeen, ja niinpä tänään voimme ilolla merkilläpönnä sen, että oman urheiluseuramme toiminta on juuri nyt tuloksempaa kuin ehkä koskaan aikaisemmin. Perusteluna sille, että asiat todella näin ovat, ha-

luan esittää päättymässä olevan toimintavuoden saavutuksista seuraavaa:

Viime talvi oli Kuortaneen hiihdon läpilyöntivuosi. Maakuntaviestihiihdon jälkeen, jossa miehet sijoittuivat toiseksi ja pojat viidenneksi, oli miltei yksinomaan voittoja seurojen välisessä kilvassa. Piirin hiihtomestaruuskilpailuissa voitimme miesten 3x10 km:n ja poikien 3x5 km:n viestit, sekä nuorten joukkue oli 3x10 km:llä kolmas. Kun edelläolevaan lisäämme poikien 3x5 km:n viestijoukkueen hopeasijan SM-hiihdossa, on viestijoukkueittemme kokoonpanosta pidettävä ainutlaatuisena. Yksilösuorituksista puhuttaessa nousevat Sauli Lähteenmaan teot omaan luokkaansa. Hänen saavuttamansa II sija SM-hiihtojen 30 km:llä on ensimmäinen eteläpohjalainen mitallisija SM-hiihtojen yleisissä sarjoissa. Sauli Lähteenmaan monet muut loistavat saavutukset em. sijoitukseen lisättynä oikeuttavat toteamaan, että hänessä on pitäjällämme kaikkien aikojen paras eteläpohjalainen hiihtäjä, mikä onkin yleisesti tunnustettu asia. Kun hiihdossa on Sauli Lähteenmaan jälkiä seuraamassa kymmenpäinen lupaava nuorten hiihtäjien joukko, on täysi syy odottaa, että Kuortaneen Kunnon asema maa-

nana. Kranaattejakin satoi, aivan kuin olisi ollut kova ukonilma. — Jonkun ajan kuluttua tuli tieto, että hyökkäys on torjuttu ja kuusi hyökkäysvaunua tuhottu. Korusissa olevat lääkärintämieliset alkoi-
vat veisata: Enkeli taivaan lausui näin miksi hämmästyitte säikähtäin... En ole mitloinkin ennen, enkä tämän jälkeen kuullut niin avoimesta sydäimestä lähtevää veisuuta. Siinä oli häntä, tuskaa ja avointa avun pyyntöä Hifneelta, joka yksin voi auttaa. Tämän virren aikana siirtyi yksi vaikeasti haavoittunut, paareilla

lepäävä sotilas sinne, missä on ikuinen rauha. Ulkona makasi useita kymmeniä sankareita, odottien kyytiä kotikumpujen alle, kohtalolovereitten viereen, ikirauhaan. Ilan pimettyä ja ammunnan heikennettyä tuli hevosmiehet, jotka kyyditsivät haavoittuneet joukkosidontapaikalle. Sieltä kyyditettiin oikein autolla kenttäsairaalaan. Mutta ei sekään mitään huviakelua ollut, kun pimeässä piti ilman valoja ajella. Tuli vielä hälytys, että vihollisen partio olisi lähellä. Automiehet säikähtivät ja painuivat metsään.

Me haavoittuneet jäimme autoon odottamaan, mitä tuleman piti. No, jonkun ajan kuluttua tulivat miehet takaisin autoon ja sanoivat, että joku vartionies oli siellä omia miehiä ampunut. Matkaa jatkettiin taas. Kenttäsairaalaan päästyä oli siellä jo joulun tuntoa, oli kuusi ja tarjottiin joulumakeisia. Ilse en niistä päässyt osalliseksi, sillä en voinut panna suuhuni mitään. Sitten jatkui matkamme koltin sotiasairaalaan. Niin päättyi myös se jouluaatto.

kuntamme parhaana hiihtoseurana tulee lähivuosina säilymään.

Pitäjämme juoksijoitten hyvä menestys PM-maastojuoksussa antoi viitteitä siitä, että yleisurheilukausi tulee muodostumaan viime vuosia menestyksellisemmäksi. Näin myös kävi ja yhteensä kaksitoista piirin mestaruutta oli yleisurheilijoittamme kesän saalis seurallamme. Erikoisesti nuorten sarjan urheilijoista oli iloa, mikä antaakin aiheen toivoa, että pystymme lähivuosina yhä parempiin saavutuksiin tämän urheilumuodon alalla. Yksityisistä urheilijoista puhuttaessa on syytä mainita Urpo Honka-Hallin A-luokan korkeushyppytulos 192 cm, mikä on jo hyvää kansallista luokkaa oleva tulos. Myös naisten yleisurheilun herääminen ja erinomaiset saavutukset on syytä merkitä erikoisella tyydytyksellä muistiin.

Seuramme pesäpalloilijat ovat kilvoitelleet Suomi-sarjaan pääsystä jo monet vuodet. Väliällä on ollut nousu aivan "tipalla" ja vain pieni epäonnini on ollut esteenä aikaisemmalle nousulle. Nyt kuitenkin "tärräpäsi" oikealla hetkellä ja niinpä ensi kesänä nähdäänkin Kuortaneella Suomi-sarjan korkeatasoista pesäpalloa. Viipitön toivomuksemme on, ettei sarjaan nousu muodostu joukkueellemme "ranskalaiseksi visiitiksi", vaan on päinvastoin innoittavana kannustimena itse mestaruus-sarjaan nousulle.

Kuortaneen Kunnan monitahoiseen toimintaan kuuluu myös paini ja suunnistus. Näissäkin urheilumuodoissa on tänä vuonna päästy mestaruuksien makuun. Lupaava painijamme Aulis Keisala uusi nuorten Suomen mestaruutensa vapaapainissa, sarja alle 87 kg. Kun nuori hyvälahjainen painikaartimme jatkaa harjoituksiaan yhä lisääntyvällä innolla ja suunnistajille saadaan kunnollinen koko pitäjän käsittävä kartta, on lupa toivoa, että juuri näissä kovaa kuntoa vaativissa urheilumuodoissa saavutetaan lähivuosina yhä huomattavampaa menestystä. — Unohtaa ei sovi myöskään Kuortaneen ampujia, jotka omalla, taloudellisia uhrauksia vaativalla alallaan ovat kunnialla vaalineet vuosisatamme alkupuolen ampujiemme velvoittavia perinteitä.

Ylläkerrotusta yhteenvedosta saa lukija selvän kuvan siitä, että pitäjämme urheilutoiminta lepää juuri tänään erittäin laajalla pohjalla. Urheilumuotojen valikoima on suuri ja kaikilla ohjelmassa olevilla aloilla on saavutettu myös menestystä. Unohtaa ei sovi sitä, että koko toi-

minnan pyörittäminen on vaatinut seuratoimijoiltamme uskomattoman paljon innolla suoritettua vapaaehtoista työtä urheilun hyväksi. Paikkakuntamme onni on ollut se, että täällä on suuri joukko sellaisia miehiä, jotka haluavat tehdä vapaaehtoista urheilutyötä pitäjämme nuorison hyväksi. Ilman heidän jatkuvaa innostustaan ei hyviä tuloksia saavuteta. Senvuoksi on syytä toivoa, että kaikkien toimihenkilöiden innostus asiaan jatkuisi. Olkoon heille innostuksen ja voiman antajana tietoisuus siitä, että Kuortaneen Kunto on tällä hetkellä eräs maakuntamme menestyksellisimmistä urheiluseuroista. Sillä on myös paljon nuoria reservejä, mikä takaa varman menestyksen myös vastaisuudessa, jos asiat hoidetaan innolla ja peräänantamattomalla tarmokkuudella.

Rauta-antura

Pyöryn nevalle, hyllyvän suon keskeltä, pistää esiin muutamia neliömetrejä käsittävä kiintokallio. Vanhan kansan suussa se on saanut nimen Rauta-antura.

Moni suomurainten poimija on siellä varmaan levähtänyt. Usea, joka sinne on sattumalta poikennut, ei ole huomannut siinä muuta erikoista kuin lähteen, joka pulputtaa vettä meikin vaakasuorasta kallion pinnasta.

Mutta mistä se on saanut nimen Rauta-antura, se selviää, kun katselee lähemmin kalliota. Voisi kuvitella, että ennen muinoin olisi tämä suo ollut niin kovaa maata, että sitä olisi voitu kulkea hevosella. Siellä täällä kallioilla on näkyvissä reen jalaksien jälkiä, hevosen kavioiden jälkiä ja ihmisen pieksun jättämiä painalluksia. Jäljet ovat niin selvät kuin lumeen painetut. Jos ne olisivat luonnollisesti syntyneet, olisi kivi joskus pitänyt olla aivan pehmeää. Hakkaamalla ei näin luonnollisia jälkiä millään voi saada. Ja kovaan kallioon hakkaaminen olisi ollut täysin mahdotonta.

Miten nämä kummallisuudet ovat tänne syntyneet, sitä ei ole esi-isämmeäkään voineet selittää.

Jaakko Luomahaara

Kirkkoreisu 50 vuoren takaa

Pentti Honkola haastattelee E. Yli-Rantalaa

Oli joulunalusviikko, ollessani sellaanen mustalaaspojan kokoon ja mun teki miäli joulukirkkoho äireen kans. Isä ei luvannu lähtää, eikä se olis oikee antanu mulle sitä hevoostakaa, ku olin nii pahanpäiväine viälä ja lisäksi tiät oli aiva kallamalla. Se meirän "Sujo" tamma oli se aija kova menijä ja oli nii kovan kulukuune, notta en isän miälestä muka sitä oikee pysyn ajamaha. Viikon mun piti sitä isältä pyyrellä, ennenku se lupas.

Jouluaamuna isä asetti "Sujon" lohonan etele, mutta varootti, notta ei saa ajaa märiäksi menomatalla. Anna muire ajaa erellä, äläkä rupia kilipaalemaha, mutta älä tulles päästä ketää erelle ja pysy jäällä viittatiällä, nottet aja ketää kumoho.

Silloo oli komia kuutamoo ja ainaki kaharenkymmene hevoosen jonos me menimmä. Ku tiät oli nii lipoosia, nii tämän tästä oli joku ojas. Meki käymmä kaharesti.

Ku Puorinkerolta päästi järvelle, tuli meille kumminki kilapa-ajo, vaikka isä kiälti. Mutta ei se Heikintuva-poika, joka yritti erelle, ei kulutenkaa päässy, vaikka se nii kovasti sitä hevoosita ruaskilki. Sitte me panti hevooset kilinni ja vällyt selekähä ja menti kirkkoho.

Ennenku menti kirkkoho sisälle, sanoon äirelle, notta nyt ei saa kuunnella loppusiunausta, jonka äireen aina piti saara kuunnella, vaa meirän pitää keritä ajamaha kilapaa kotia

menes. Äitee lupas lähtä ajoos, mutta sanoo, notta kappia ei saa ajaa.

Kirkos olti kaikkes rauhas ja kuunnelti Jouluevankellumi. Loppupualella rupes mun aika tulemaha pitkäksi ja hyvis aijoon menin laittamaha hevoosta kuntoho menomatkaa varte. Olin jo saanu vällyt rekehe ja kaikki valmihiksi, ennenku äitee tuli. "Sujo" oli kovasti rauhatoo ja kotiapäi menos, notta mulla oli kovasti pitelemistä, ennenku pääsimmä rekehe. Samaha aikaha lähti ainaki kymmene hevoosta jälle.

Rauhallisesti ajettiin viittatiätä kunnes Ylisen vanhaisäntä tuli takaa "Vienti"-nimisellä orihilla ja yritti kohta erelle ja pääsiki, ku äitee otti multa ohajat pois eikä antanu mun ajaa. Mutta minä sieppasin ohajat takaasi ja hyppäsin lohonan noukalle mahalleni ja panin suitteit alleni, notta ei se enää niitä saa ja rupesin päästämähä. En oikee tykänny, ku se Ylinen niin komiasti nauroo, ku se ajoo erelle. Ajatelin, notta kyllä minä sulle näytän. Ajelin vähän matkaa Ylisen peräs ja kattelini sopivaa tilaasuutta erelleajoho. Viimnee otin ja rupesin päästämähä ja pääsin jo Ylisen korvalle, ku reki rupes siristelemähä. Se otti viittakeppiä ja poukahti toiselle pualelle samalle kohtaa. Siinä oli yksi akka menos kotiapäi, kun reki siristi sen akan päälle ja akka lenti kumoho ja rupes kauhiasti huutamaha. Äitee käski mun

PIENIÄ PALOJA

Kuurtanes on nyt kirjoitettu maailmankartalle! Sopii tulla turistin, kun turistin. Sanomme vaan: oikaa hyvä!

Onhan tosiasia, että kirkkokankaalla seisoo kaksi museota kuin maasta loihdittuina kutsu-massa tulijoita vieraikseen.

Se museoajatus tuli kuin voimakas tuuli, joka kumosi esteet ja ryntäsi eteenpäin. Olipa se onnellisen hengen kohina! Rehtori-rovasti Ala-Kuljun, Heikki Mäki-Hallilan ja tait. Honkolan se tempasi niin mukaansa, että he muuttivat kirkkokankaalle kesällä 1958. Joskus taisivat käväistä kotonakin. Samoin muuten Kuurtanes-seuran johtohenkilöt ja lahjoittajat kolusivat "kokit" ja oikiladot, pesivät ja paikkasivat. Oli onni että "museoon siirtyneitä" (muussakin mielessä!) oli sillä hetkellä niin lahjakas joukko, että kaikki sujui asiantunte-muksella hienosti yksityiskohtia myöten.

Moneen kertaan viime kesänä huokasin: oli-

sipa prof. Klemetti näkemässä. Hartaushet-keen hän varmaan olisi siellä viettänyt jonkun illan hiljaisuudessa.

Palautuu mieleen päivä maatalousnäyttelyn alkajaisien aikana. Tupa on siistitty, sijat "tehty" sänkyihin, esineet paikoillaan ja tuoreet ha-vut tuoksuvat rappusten edessä. Otan Eva Ra-sinperän antaman, Hynnisestä tuodun "pöytä-lakanan" ja levitän pöydälle.

Vanha tupa virittää mieleni sellaiseen tun-nelmaan, kuin Kyösti Viikuna kertoo kun en-simmäinen Raamattu tuotiin talonpoikaistalon pöydälle, ja kylän väki kuunteli kun isäntä avasi kirjan ja luki: "Alussa Jumala loi taivaan ja maan." Silloin valkeni vähitellen valo pi-meyteen.

Nytkin valkeni kuin valo jostakin muinaisuus-desta. Olivathan ihmiset heränneet muistele-maan Jumalan suurta siunausta, joka oli levit-täytynyt yli kylien ja peltojen ja joka esivan-hempaimme elämäntyön ja rukousten kautta oli nyt Kuurtaneen osana.

Kun kellikello on ilmoittanut avajaisjuhlan alkaneeksi ja tuvasta kuuluu mäelle: "Jo joutui armas aika", ja sen perästä kauniit puheet, on Talo-Museon vaiheilla hongikossa oikea "suvi suloinen."

Helmi Kuusisto.

pirättää ja ottamaha se akka rekehe, kun ei tiää, kuinka sen käy. Minä sanoon äireelle, nottei ny jouta, vaikka olis kuallu, kun on ki-lavanajo kysymykses. Siinä ajoomma Ylisen kans korvan pitkä aikaa ja viimnee rupesin pääsemähä erelle. Ei siinä enää Ylistä naurat-tanu, enkä minäkää joutanu nauramaha, niin kovat paikat siinä oli. Hikosinki, vaikka oli kova pakkaane, notta mun piti ottaa kintahat kärestä. Kolome yritystä se viälä teki, mutta ei se vaa enää päässy erelle.

Puarinkero kujalla oli pitkä jono hevoosia menos ja toivoon, jotta joku eres kääntyy ylä-häpäi, nottei mun enää tarvittisi ajaa kilapaa. Kaikki ne oli rantaasia ja menivät alahapäi ja ni jouruumma taas Ylisen kans peräkanaa. Aho kohoras äitee huuti sille, notta aja ny erelle, mutta minäpä en päästännykkää, vaa rupesin taas ajamaha sen ku kavioosta lähti. Äitee pe-lekäs, notta me meemmä ojaha, mutta sanoon sille, jotta ei näin kovas vauhris ojaha mennä. Mäyrys äitee sanoo, notta mennähä Mikkilähä

käymähä, sillä hevoose siinä tapat ennenku ko-tona ollaha.

Kustaa-enoo seisoo keski pihalla käret hou-sunkauluksen alla ja katteli, ku kirkkolaasia tuli. Kohta se kysyy, kuinka Eliaksen käy. Oli nähäny meirän komian tulon ja tuntuu Ran-talan ruskian komian läsin jo Ahosta asti. Se-liitin, kuinka oli ajettu ja senki, kun äitee otti multa ohajat kirkonrannas. Enoo oli pahana äireelle ja sanoo, notta anna siinä Maija poijan vaan ajaa, ku sillä on kerran hyvä hevoone, jolla pääsöö kovan.

Kotona oli isä vastas ja kyseli, kuinka oli ajettu. Seliitin hänelle koko reisin ja isä oli enoon kansa samaa miältä ja moittii äitejä, ku meinas sotkia poijan hyvän ajon. Äitee murehti viälä kotonaki, kuinka sen akan siällä järveillä oli käynny, mutta ei sen kaj pahemmi käynny, koska ei ainakaa mitää kuulunu. Äitee tuli siitä kirkkoreisusta aivan sairahaksi, jotta kahvit juotuaa meni oikee makuulle.

Eläntäistosta lakeus laulaa

KIRJ. ESA HARJU

Tunnen tuimat pohjalaiset
uljaat miehet, — hellät naiset,
tunnen isät astunnasta,
kulta-äidit katsannasta;
pojat kulkee isäin tiellä,
tytöt äitein —, ilomiellä.

* *

Esi-isät pelot kuokki,
hiesotsin perheet ruokki,
ojat kalvoi, metsät siirsi,
lakeuden rajat piirsi,
syvempään vain painoi auran,
kylvi rukiin, ohran, kauran.

* *

Mihin tietomme ei riitä
muinaiskalut kertoo siitä,
kuinka miellä uljahalla
suku — nyt jo mullan alla —
taistella ja kestää saikaan;
— työt ne elää ajast' aikaan.

* *

Muinen, kun soi sotatorvet,
jätti miehet kotiorret,
miekein, keihäin surmat sulisti,
perhettään ja maataan muisti,
— kohtas kuolo taikka voitto,
eloon uuteen oli soitto.

* *

Polvi uusi tehnyt samoin:
kansan vapautta janoin
vuoksi kodin, isänmaansa
tuhannet käy kuolemaansa;
vapaus sen mieliss' päilyi,
isäin usko, into säilyi.

* *

Hurjasteli "häjyt" ennen
puukko kouras — aikain meidän;
nytpä nuoret kilpaa hyppää,
juoksee, painii, lylät lykkää;
innon liekki hehkuvalnen,
isäin sisu, suomalainen.

* *

Rauhan sekä taiston tiellä
aina uljahalla miellä
eteenpäin käy tämä kansa,
miehet, naiset kohdaltansa.
— Kilpaan, kilpaan, suomalaiset
— eelle, eelle, pohjalaiset!

Tää lakeus laaja, tää meidän on,
se meidän ollut on aina,
sait pelloiksi korvet tai koivikon,
sä syvälle aurasi paina!
Vaikk' talvet on kylmät ja tuiskuaa,
niin saapuu taas kevät ja kesät,
lumikinosten alta kun sulaa maa,
saa kukat ja linnut ja pesät.

* *

Tääll' etelän kansat ei viihtyvä voi,
ei eläneet vierahat täällä,
siks' Luojamme meidät, vain meidät toi,
— tää rakkahin meille maan päällä.
Vaikk' tuulet ja tuiskut niin tuivertaa
ja rurjatkin ruskoina palaa,
niin kesäisin jällehen kukkii maa,
— ah, tänne ain mieleemme halaa!

* *

Kuu, tähtivyöt talviön valona on,
revontulet ne taivaalla välkkyi,
vaan päivisin sätehet auringon
taas kirkkailla hangilla läikkyi.
Kun Luojamme luonnon taas herättää,
sulo suvenkin tulla Hän antaa,
niin maasta, — myös syömmistä sulaa jää,
Sulle, Herra, ne kiitosta kantaa.

* *

Sua ylistää kansa myös Pohjanmaan,
Sulle virtensä lakeus laulaa,
maa viljava kantavi kiitostaan,
meri-äiti, mi rantoja kaulaa.
Myös viljan tähtätkin kultaiset,
kukat, lintuset kiittävä Luoja
ja laajan lakeuden lapsoset,
— Hän meitä, Hän kansaamme suoja.

* *

Ole kiitetty, Herra maan, taivahan
Sinä kansojen kaitsija suuri!
soit kansallemme tään pienosen maan,
ole ainian turvamme, muuri!
Suo lastesi täällä niin vaeltan:
kun päättövi päivien luku
ja aukenee autuitten ihana maa,
siell' meidän — myös meidän ois suku!

Välähdyksiä Kuortaneen viime kesän suurjuhlilta

Kun kuortanelaisille tuli tiedoksi, että valtakunnalliset XI kotiseutupäivät ja E.-P:n Maakuntaliiton 20-vuotisjuhlit järjestetään Kuortaneella heinäkuun 4-6 päivinä, tuli eten kova kiire. Olihan jo aikaisemmin ollut ajatuksena avata virallisesti talo- ja Klemetti-museot kesällä, nyt tulisi siihen juhlien aikana oikein sopiva ajankohta. Kuortanes-Seuran johto ja Klemetti-toimikunta kokountui, puhui ja suunnitteli. Sitten tartuttiin töihin käiksi. Talomuseon pihalle nousi ulkorakennus toisensa jälkeen. Kuortanes-Seuran johto ja Klemetti-toimikunta kokountui, puhui ja suunnitteli. Sitten tartuttiin töihin käiksi. Talomuseon pihalle nousi ulkorakennus toisensa jälkeen. Kuortanes-Seuran johto ja Klemetti-toimikunta kokountui, puhui ja suunnitteli. Sitten tartuttiin töihin käiksi. Talomuseon pihalle nousi ulkorakennus toisensa jälkeen.

Lauantaina heinäkuun 4 p:nä oli Kuortane juhlapöytä. Klo 12 alkoi urheilupuistossa kotiseutuliiton vuosikokous, jonne oli tullut osanottajia ympäri maan. Virallisten asioiden ohessa luovutettiin kotiseututyön ansiomitali maakuntaliiton puheenjohtajalle ja ansiotunnele kotiseututyöntekijälle rehtori Reino Ala-Kuljulle.

joka entisenä ja vielä nykyisenäkin kesäkuortanelaisena on ollut pitäjämme talomuseon keskeisin ja toimivin »rakentaja» ja esineitten etsijä. Kokouksen lopussa vihittiin vielä E.-P:n Maakuntaliiton lippu. Tämän jälkeen pasahiti kokousväki talomuseolle, joka odotti vieraitaan. Palsami kukki tuvan perälasilla, tuoreet juustot päöreillä nostattivat veden kielelle ja takkatuli räiskähteli iloisesti. Vieraat olivat asiantuntijoita museosioissa ja epä ilmeikään, olihan joukossa monta sen alan tutkijaa ja eri museoiden johtohenkilöä. Mielellään he tustustuivat taloon ja ihastellen katselivat tyttären luttia.

Illalla kokoontui monisainen yleisöjoukko talomuseon vihkiäis-iltaisuuteen. Aluksi puhalsivat oman pitäjän torvipojat komeasti. Kuortanes-Seuran pää, Heikki Mäki-Hallila puhui niinkuin mies, jonka harta'n toive ja monien uurstuksien kohde on jo toteutunut melko pitkälle. Hän iloitsi myös siitä, että on paljon kotiseututyön johtomiehiä juhlassamme, aivan kuin tuomassa tunnustusta niille henkilöille, jotka ovat pelastaneet esi-isämme kauniita kätten töitä museon suojiin. Välipaloiksi kuultiin Kuortaneen mieskuoron kaunistalaulua.

Rehtori R. Ala-Kulju kertoi vihkiäispuheessaan, miten Kuortaneella on jo ammoisista ajoista ollut suuri kiintymys kotiseutuun ja harrastus kansantalteeseen. Esimerkkeinä ovat tämän museon esineet, samoin ne, jotka ovat kansallismuseossa ja Seurasaaressa. Hän toivoi, että edelleen eläisi voimakas kotiseutuhenki keskuudessamme.

Tilaisuuteen oli opettaja Esa Harju kirjoittanut juhlarunon »Elon tiistossa lakeus», jonka esitti tait. Lepistö. Dosentti Toivo Vuorela valaisi esityksessään »Savupirtistä tupa» eteläpohjalaisen asutuskulttuurin historiallista luonnetta. — Oli pa juhlassa värikästä katseltavaakin, kun Ylijoen nliiton tanshajat kansallispukuisina pyörähtelivät kuin pöppööröset museopihassa ja esittivät monta en-

tisajan tanshua. Soitteli vielä valtakunnan mestari Eemeli Nurmela v. luan. Väliajalla katseltiin muscota ja kierreltiin sen eri huoneissa. Lopuksi kajahti »Olet maamme armahin» torvien säestyksellä ja niin päättyi kodikas lämminhenkinen museojuhla.

Heinäkuun 5 päivä oli kuulas ja kaunis, joka oli juhlien pääpäivä. Juhlaväki kokoontui lukuisena kirkkoon kuulemaan piispa Lehtisen saarnaa ja sankarihaudoille, jonne rehtori Aulis Ojajärven voimakkaan puheen jälkeen juhliivat seurast laskivat hiljaseppeleensä. Kun oli jo tuu kirkkokahvit, alkoi Helin hongikossa päiväjuhla. Oli kin juhlimisen aiheita. Kotiseutuliitto juhli 10-vuotista ja E.-P:n Maakuntaliitto 20-vuotista olemassaoloaan, samalla kun nyt yleisölle avattava Klemetti-museo vihittiin. Koko Kuortane oli liikkeellä, jopa oli naapuristakin tultu. Helin kaunis hongikko oli täynnä väkeä. Juhlassa pitivät puheita monet tunnetut kansalaiset, kuten maanviljelyseurassu Jalo Lahdensuo, akateemikko K. Vilkuu ja oman seurakuntamme rovasti joka Klemetti-toimikunnan puheenjohtajana viikki talon. Kuultavaa oli paljon ja se hyvin täysipainoista. Mutta jos oli aimo puheita, oli musiikki puoliakin hyvä. Kuortaneen torvisoitto kunta soitteli useaan otteeseen — ja mitä —? kyynelekykö silmä siellä täällä, kun rouva Armi Klemetti kokosi entisen kuoronsa Helin rappusille ja johti »Minä olen Ruuski Kuortaneella» y. m? Komeaa oli nähdä ja kuulla, kun Maakuntakuoro kansallispukuisena kajahutteli ilmoille laulujaan. Rouva Armi Klemetti puhui ex tempore ja tuntui, että puhe tuli ja meni sydämiin. Kun sitten tuli tervehdysten vuoro juhlijoille järjestölle, oli niitakin oikein roppakaupalla. Lopuksi kajahti Maamme-laulu tuhansista suista ja juhlaväki hajaantui hiljalleen koteihinsa. Mutta varmaan jokainen tuns, että Kuortaneen suuren pojan, Heikki Klemetin rakentaman Helin pihamaalla, välkehtivän järven tuntumassa, oli eletty suuri juhlapäivä.

Sirkka Kantola.

Opettaja: — Mitä varten lampaita pidetään?
Oppilas: — Että saadaan verileipää.

Ope: — Ketä sanomme rouvaksi?
1:n opp: — Sellaista äitiä, joka asuu hianossa paikassa.
2:n opp: — Joka pukee viinisti.
3:mas opp: — Joka haisee hyvälle.

Heikki Klemetti mottimetsässä

Joulukuussa v. 1902 saapui H. Klemetti kotimme Vuolteelle ja pyysi, saisiko hän tulla meille asumaan kevääseen saakka, jolloin matkustaa Saksaan opintomatalle. Syyksi Klemetti sanoi, että ettei vanha tati Sofia Wettberg enää pystynyt tyydyttävästi hänen talouttaan hoitamaan. Ja Klemetillä oli vaatimus, että hän saisi voimiaan takaisin, koska hänen yleiskuntonsa oli jossain määrin heikentynyt paljon työn vuoksi. Myöskin hermostio oli väsynyt siinä määrin, että täytyi pitää herätyskello tyynyn alla, ettei nukkuminen häiriintynyt.

Klemetti jäi meille asumaan. Ja kun joulunpyhäät olivat menneet, kysyi hän, mitä kevyttä työtä voisimme hänelle antaa tehtäväksi. Sanoin, sopii lähteä minun kanssani Jyränpurolle, jossa hakkasin silloin halkoja rangoista läljältä ja ajoin ne heti kotiin. Matkaa sinne oli 5—6 kilometriin. Sovimme sitten yhteisestä työstämme. Ajokkina oli 5-vuotias vanha ruuna. Teimme työtämme useammalla viikolla. Evästä otimme tietysti mukaan, koska matkamme kesti aina 5—6 tuntia päivässä. Hyvinhän tuo siansyltytuntuikin maistuvan molemmille, ja kun se oli talvipakkasella vielä hiukan jäässäkin.

Eräänä päivänä sanoi kaverini minulle, saisiko hän nyt ajaa vuorostaan hevosta kotiin mentäessä. Vastasin, että se sopii hyvin, mutta samalla huomautin, että täytyy Sepän (nykyisin Latvalan) mässä pitää ohjaket tavallista kireämmällä, jottei hevonen pääse laukkaamaan. Meidän "Hem-

mi" oli hiukan kovasuinen hevonen. Kun tulimme mäen päälle niin hevonen hiukan heristi korviaan ja aivankuin olisi huomannut, että suitsissa oli vieras henkilö.

Kun aloimme laskea tuota pitkää mäkeä kiihtyi vauhti tavattoman nopeasti ja kun pääsimme alatasangolle, missä oli vielä jäätä, alkoi reki siristää ja se paiskautui aivan kumoon. — Koska kuorma oli köydellä hyvin köytetty, ei se hajonnut. Aluksi olimme kokolailla toivottomia. Yritimme kahden nostaa kuormaa ylös, mutta se ei vaan noussut. Naapurista huomaivat meidän tilanteemme ja sieltä tuli mies apuun. Sitten kun aloimme kuormaa nostaa sanoi Klemetti, nostetaan oikein p... sti, että saataisiin se ylös. Ja nousihan tuo. Ilksemme saimme todeta, että reki oli kohdallaan. Kotona hiukan oudoksuivat meidän vilpymistämme, vaan asia raukesi siihen kun ei tullut muuta vahinkoa.

Lopuksi haluan vielä erikseen mainita, että silloin aikaan oli Kuortaneella olemassa torviseltsikko, jota Klemetti ohjaili. Hän hommasi minulle seltsikosta partituurin, jota pitkin talvea ohjaili minulle, joten pystyin Klemetin lähdettyä ottamaan vastaan johdon ja soittamaan siinä ess-kornetta.

Oltuaan jonkun ajan Berliinissä Klemetti kirjoitti minulle, että muistuu vieläkin mieleen se siansyltyn syöminen siellä Jyränpurolla.

A. Vuolle.

PÄIVÄN PEILI

Valtion 303 komitea keskusteli vilkkaasti säästä. Komiteassa olivat jäseninä ministeri, kaksi kansanedustajaa, kaksi tuomaria, kaksi professoria, Ville ja minä. Ville ei tosin kuuluisi tähän arvokkaaseen seuraan, mutta työttömyyden torjumiseksi on hänet otettu mukaan. Hänen ala-arvoisille ehdotuksilleen ei voi muuta kuin nauraa. Tiedän, että hän sanoo samaa minusta. Komitean varsinaisena tehtävänä on tutkia, onko, ja jos on, niin millaisia mahdollisuuksia vähentää valtion komiteoja. Mutta tämän kokouksen tarkoituksena oli pohtia pikkujoulun viettoa. Tultiin yksimielisesti siihen tulokseen, että valtion tehtävänä on kustantaa näin uutterille palvelijoille pieni, vaatimaton pikkujoulu. Huvittaakseni komiteaa ehdotin Villeä huvitoimikunnan puheenjohtajaksi. Komitean salaisilla vaaleilla valittiin puheenjohtaja pelästyä itse ehdotusta niin, että pudotti nuijansa pöydälle. Sihteeri merkitsi päätöksen pöytäkirjaan. Huvitoimikunnan tekeminen täydelliseksi vaati minun valitsemiseni Villen ohella. Tiedän, että he halusivat kostaa typerän esitykseni.

Tuli pikkujoulu. Tilaisuus aloitettiin Nuijamies-ten marssilla. Ville sanoi, että se juhlistaisi tunnelmaa, mutta minä luulen, että hän halusi sillä korostaa puheenjohtaja-asemaansa. Ville toivotti vieraat ja minut tervetulleeksi. Varsinainen ohjelma alkoi runonlausunnalla. Minä esitin muistamiani katkelmia runosta "No, onkos tullut kesä?" Alku oli hankalaa, mutta tehokasta: puolet yleisöstä vilkaisi ulos. Villen omalaatuinen järjenjuoksu tuli selvästi näkyviin runouden alalla. Hän lausui itse

Luoman kauppa vanhaan aikaan

Isäni Elias Luoma pääsi liikealalle alkuun tukkukauppias V. Mannelinilla Vaasassa. Hän palveli siellä 10 vuotta ja lähtiessään sai lahjaksi kultakellon. Kuortaneelle perusti isäni oman kaupan v. 1880 rakentamaansa taloon Hallilan mäelle. Ensimmäiset tavarakuormat hän kertoi haetun hevosilla Tampereelta. Vaasasta ostettiin myös, mutta Tampere oli jatkuvasti hyvine tukkukauppoineer listalla. Liike alkoi menestyä. Se oli ennen pitkää laaja, koko pitäjän väestö kuului ostajajäpiiriin, vieläpä naapuripitäjästäkin tuli ostajia. Tuultiin hevosilla ja hoi-jakka-rattailla, usein emäntä ja isäntä yhdessä, aina Lehtimäen Paimenten taloista asti. Ostajat toivat mukanaan isoja voipyttyjä,

meijereitä ei ollut, kotona vain kirnuttiin. Erikoinen kotivoi valmistaja oli Koskenmäen emäntä Alajärven rajoilla. Ne voipytty eivät mahtuneet hoijakkaan, vaan täytyi tuoda oikein elolavalla.

Emäntien usein pienet rahavarat olivat nipistetyt nenällään nurkkaan ja oli hameissakin yleisesti tätä varten tasku. Isännillä oli sentään hyvä lukkokuukaro, missä pysyi rahakin kuin kiven alla.

Mitä sitten sen ajan puodissa oli tarjolla. Suolaa, tulitikkuja, lampuöljyä, kahvia, toppasokeria, jauhoja, ryynejä, rys-sänlehtiä, nuuskaa, sikaaria, karvakenkähakkaa, pumpulilankoja, sekä lisäksi rekirautaa ja jolain lyhyttavara-alan tuotteita. Pa-

peripusseja ei ollut. Tiskipaperista tehtiin käden ympäri tötterö, sellaiseen sopi naula kahvia ja 1/2 naulaa sokeria. Isäni osasi tehdä näitä niin hyvin, etteivät ne koskaan hajonneet. Kun sitten kaupat oli tehty emännät levittivät tiskille pumpulihui-vin ja siihen lastattiin tällaisia tötteröitä. Ja enempi siihen mahtui tavaraa kuin nykyajan pieniin, hienohin ostoslaukkuihin. Kun tar-rot oli huivin lastattu, vedettiin se nurkista kiinni ja niin lähdettiin kävelemään.

Siihen aikaan meille kutoi Tol-tin Taava pumpulikankaat, kymmeniä pakkia samalla mallilla. Silloin ostettiin paljon lankoja ja kudottiin kotona kangasta kaiken kevästä ja monilla aseilla. Talven aikana kehrätyt pellavalangat kudottiin keväällä kankaaksi. Hero-jan Kustaa vei ne kankaat Hel-singin sairaaloihin y. m. paikkoihin. Näitä pellavakankaita oli ke-

kirjoittamansa uudenaikaisen runon, josta varsinkin ensimmäinen säkeistö oli ajatuksia herättävä:

Joulu on lasten silmissä,
kuin sammakko laajoin potkuin
yli avaruuden,
tähdet sammuvat.

Kolme päivää myöhemmin olin toisessa pikkujou-lussa. Tuli välläika. Lupasin kertoa ympärillä ole-ville henkilöille hauskan tapauksen. Kaikkien sil-missä loisti kiinnostus ja jokaisen leukalihakset olivat valmiit vetämään suun mahtavaan nauruun. Kerroin pääpiirteittäin oman pikkujoulumme. Ker-tomuksen edessä kiinnostus kasvoi. Tulin viihdoin ruokailuun. Kuuntelijat pidättelivät jo henkeään

— Sitten alkoi mässäily. Ville ja minä olimme keittäneet ruoat ja toimimme tietenkin tarjoili-joina. Otimme ruokakulhot mukaamme ja lähes-tyimme juhllisestii pöytää.

— Hehhehehehe, puurokulho keikahti tietenkin ministerin päähän ja keitto tuomarien polville, hah-hahhaa.

— Ei keikahtanut.

— Eikö?

— Ei.

— Hahaa, olitte tietenkin panneet hedelmäkeit-toon runsaasti suolaa ja kalakeittoon, hihhihihih, kourakaupalla sokeria, hähähäh.

— Emme olleet.

— Ettekö?

— Emme.

— Mitäs sitten tapahtui?

— Söimme hyvällä ruokahalulla. Tilaisuus päät-tyi yhteisesti laulettuun Maamme-lauluun.

— Siinäkö kaikki?

— Siinä.

— No, mitä huvittavaa tuossa nyt oli?

— Teistä on tietenkin tavattoman hauskaa, että minulle onnistui kaikki näin hyvin.

— Hm.

Harto Maunuksela

Kaunista Kuortanetta

Kuortaneen kauniit hiekkarannat ovat kuuluisia. Kesäinen näkymä Kuortaneen hiekkarannalta.

väisin meidän makasiinissa niin suuret määrät, että ne maistuttivat halkopinoja. Oli siinä useampi rukki saanut pyöriä ja kätöset tehdä työtä ennenkuin tämä kaikki oli pellavasta valmistettu kan-kaiksi. Pellavan siemeniä ostettiin keväällä paljon kaupasta ja syksyllä taas karstoja. Työpäivät olivat pitkiä. Takkavalkea ja katolampuit valaisivat talojen tupia, samoin emäntiä, jotka kulkivat päre hampaitten välissä ja päreen toisessa päässä paloi valkea ja niin valaisi emännän askeleita pimeinä talvi-iltoina.

Palaan vielä isäni omalaatuiseen liiketoimintaan. Kun ajan vaatimukset alkoivat lisääntyä ja kauppatuotajilla oli tarjolla sellaista, mitä isäni ei ollut tottunut näkemään, sanoi hän heille

suoraan: »Mitä te tuollaista tänne maalle vedätte, antakaa sen olla kaupungissa.» Samoin hän sanoi eräälle pojalle, joka tuli uutta lakkia ostamaan: »Kyllä se lakki joka on päässäsi vielä sinulle kelpaa.» Ostajalle hän antoi osan tavaran hinnasta takaisin ja sanoi: »Saat tämän vielä pois». Hänellä oli tarkoitus olla rehellinen aivan pohjaan myöten. Liiketoiminnassaan hän saikin asiakkaaltaan täyden luottamuksen ja liikemesteyksen. Kauppiaana isäni toimi 35 vuotta. Osa tästä ajasta olikin voimaperäistä liiketoimintaa. Harjoitettiin viljakauppaa y. m. suurta huolta kysyvää kauppaa. Kun isäni vanheni jäi liiketoimintakin pieneksi.

Sen ajan ihmisistä minulla on yleensä kaunis kuva. Tämän ajan

ihmisillä oli terve ajatustapa, he olivat ututtavia ja vaatimattomia. Kirkkoon lähdettiin kaukaa jo lauantai-iltaisin. Löyältä, Pollarista ja Virtalasta tuli käyden kirkkolaisia ja meillä oli aina pyhien aikoina tällaisia yövieraita. Kävelymatkat suoritettiin avojaloin, kenkiä kantaen. Siihen aikaan oli myöskin emännillä kirkkokaa, jota käytettiin vain kirkossa, ei missään muualla ja se piti olla hyvää kangasta.

Isemme ja äittemme elämässä olisi paljon oppimista. Koetut hyvät tavat heitetään helposti syrjään, kun uutta työntyy sylin täydeltä. Kunniä ja kiitos paljon kesäläisille, kuormia kantaneille jo pois nukkuneille esivanhemmillemme.

Hellin Koivisto

Juhlapuhe talomuseon vihkiäisissä

Kuortanes-Seuran puheenjohtajan H. Mäki-Hallilan pitämä tervehdyspuhe Kuortaneen talomuseon vihkiäisissä 4. 7. 1959.

Suomen kotiseutuliitolle sekä Etelä-Pohjanmaan Maakuntaliitolle olemme kiitollisia siitä, että nämä tänään alkaneet valtakunnalliset kotiseutupäivät on saatu tänne Kuortaneelle. Myöskin olemme kiitollisia että näiden kotiseutupäivien tämän illan juhla on annettu paikallisen kotiseutuyhdistyksen Kuortanes-seuran järjestettäväksi. Meistä tuntuu siltä kuin olisimme saaneet kotiseututyön johtoeleimiltä tunnustusta sille työllemme, mitä olemme yrittäneet täällä aikaansaada. Siltä, että tämän talomuseon ja vastakkaisella puolella olevan Klemetti-museon vihkiminen saadaan suorittaa valtakunnallisten kotiseutupäivien yhteydessä, olemme tästä erikoisen kiitollisia.

Kun viime sotien jälkeen Kuortanes-seura perustettiin, pidettiin sen toimintaan kuuluvana tärkeimpänä osana vanhojen, isien perin-

tönä pitäjään jääneiden tapojen ja perinteiden vaaliminen. Näinollen nähtiin tarpeellisenä, jopa välttämättömänä, museon saaminen pitäjään, että voitaisiin pelastaa häviöltä, mitä vanhaa esineistöä vielä jäljellä on. Vanhoja, tilavia rakennuksia jatkuvasti purettaessa ja uusia tehtaessa tilalle, ei tarpeettomille esineille enää jää tilaa, tarvitaan siis paikka näitä varten. — Oli erikoisen onnellinen sattuma, että tämä, alkuaan 17-läatoista vuosisadalla rakennettu Hynnisen talon Keski-Hynnillä, omistajat hyväntahtoisesti ja asian ymmärtäen luovuttivat museotaloksi. Asiantuntijain arvostelujen mukaan on tässä talossa paljon vanhaa, arvokasta ja näinollen pidetään suurena saavutuksena sitäkin että tämä rakennus on saatu säilytettäväksi.

Tämä talomuseo valmistui viime kesänä sillä asteella, että on voitu avata yleisön nähtäväksi, joskin vieläkin keskeneräisenä, varsinkin ulkomuseona ajatellen. Puuttuu vielä rakennuksia useampia, joita "aikahantuloivas taloos tarvitaan".

Paljon on Kuortaneella säilynyt vanhoja esineitä ja huonekaluja. Opettaja Esa Harju on jo pitemmän ajan kuluessa keräillyt museoesineitä kunnioitettavan määrän. Näistä on saatu hyvä alku tälle museolle. Tämä keräily on edelleen jatkunut. Esineissä ja huonekaluissa esiintyy kansan veistotaidon alalla monipuolista nähtävää. Tavallisen maallikon on vaikeata osata näitä arvostella. Suurituloisesti tehtyjä, konstikkaita. Sen huomion tekee esim. tuoleistakin, ei kahta aivan samanlaista löydy, varsinkaan ei koristealheiltaan. Että näitä vanhan kansan käsityötaidon tuotteita on yksityisissä kodeissa säilytetty, osoittaa se harrastusta ja kunnioitusta esivanhempiemme työlle, ja mielellään näitä on annettu omaan museoon säilytettäväksi. Olemmekin tulleet siihen käsitykseen, että pitäjämuseo on myös tarpeen täydentäen paikallisesti sitä, mitä isommat museot merkitsevät koko maalle. Esineitä tällä mu-

KLEMETTI-MUSEON VIHKIÄISET viime kesänä yhdessä talomuseon vihkiäisten kanssa oli kesän suuri tapaus Kuortaneella. Etualalla professorinrouva Armi Klemetti keskustelemassa Kuortanes-Seuran puheenjohtajan Mäki-Hallilan kanssa.

seolla on pitkältikin aikakaudelta, olisiko ehkä arvokkainta viime vuosisadan kolmannelta neljännekseltä, siltä ajalta on ainakin paljon säilynyt arvokasta ja monipuolista useilta eri aloilta. Muuten merkillepantavaa kun tämä pitäisi näillä main olleen hurjinta puukkojunkkarien aikakautta. Prof. Klemetti kirjassa Kuortaneen vaiheita kirjoittaa tältä häyjen kaudelta Kuortaneesta, kuinka se kirjoittaa dogmatilkan, runollie paksuja niteltä kansanlauluja, muovailee sävelkappaleita, joita hieno herrasväki ihmetellen kuuntelee, virsiä, joita kansa velsaa kautta maan, kautta Suomen, Viron, Latvian ja Englannin, tekee kellokappaleja, joiden omistamista korkeat herrat pitävät kunniananaan jne. Joka tapauksessa on tämä viime vuosisadan puolittien paikkeilla ja sen jälkeen erikoista toiminnan aikaa.

Paikan missä tämä museo sijaitsee on Kuortaneen seurakunta luovuttanut tähän tarkoitukseen ja kulkukoikeus on saatu Kuortaneen kunnan omistaman metsikön läpi. Tämä alue on tarkoitukseen mitä parhain, keskellä paikalla, kuitenkin rauhallinen. Museoasian kannalta historiaakin on tällä paikalla. Paljon on läheistä löydetty kivikauden esineitä. Toden näköisesti on tässä lähellä kivikautinen asuinpaikka. Vanhin tie on tästä ohi mennyt. Kyröläisten kalamajoja on ollut läheisellä rannalla, josta Maja-nimi vieläkin. Kuortaneen ensi asukkaita jo 15:nneentoista vuosisadan alussa asunut näillä seuduilla, koska vuosisadan puolittiesä jo heiltä mainitaan Kyrön manttaaliuettelossa. Vastakkaisella puolella tietä Klemettien talot, jotka prof. rouva Armi Klemetti on lahjoittanut huonekaluineen ja arvokkaine esineineen Kuortaneen-seuralle Klemetti-museoksi. Myös prof. Klemetin syntymäkotini on tässä lähellä sijainnut. Nämä kaikki puolet huomioonottaen muodostavat nämä arvokkaan kokonaisuuden.

Tyydytyksellä on saatu havaita, että elävää harrastusta on museoasioita kohtaan suuresti. On käynyt retkikuntia, samoin yksityisiä kävijöitä ja kaikki ovat olleet tähän ihastuneita. Voi sanoa, tämän nykyisen kuumeisen kiireen aikakaudella on tällainen museo ikäänkuin vastapainona tullut iltatavaksi käyntipaikaksi.

Miten yleisesti lienee tapana museoissa ja miten näistä asioista määräävät pirrit tähän suhtautuvat, meillä ainakin pidetään museon takatulen ääressä kotiseutuasioloita käsitteleviä ko-

kouksia. Aiotaan pitää ohjelmallisia kotiseutuiltoja jne. Koululaisretkelyjen lisäksi on koulujen kanssa ollut muutakin yhteistoimintaa, jopa joitakin tuntejakin on pidetty täällä. Koska kotiseutuyhdistyksen saamat kunnan avustukset ovat olleet huomattavat, on tarkoitukseksi pitää vielä tänä kesänä kunnanvaltuuston kokous tällä museolla, että kunnallisat saavat paikan päällä nähdä työn tuloksia. Meillä täällä Kuortaneella ei siis museo ole yksin huonekalujen ja esineiden säilytyspaikka. Tällä tahdotaan herättää kotiseutun rakkautta, sen menneisyyden ja tulevaisuuden vaalimista, aitoa, vanhalta pohjalta lähtevää maakuntahenkeä.

Me olemme tänne kokoontuneet kunnioittamaan niitä vanhanpolven edesmenneitä ihmisiä, joilla on ollut halu tehdä kaunista ja pysyvää. Heillä on täytynyt olla rakkautta maahan ja kansaan. Heidän työnsä asettaa meille velvollisuuksia. Muistuttaa meitä ja jälkeentulevia syventämään kotiseutumme tuntemusta ja rakastamaan sitä.

Näiltä kotiseutupaiviltä odotamme myös saavamme uutta ihtoa vanhan vaalimiseen ja toivomme että Te kauempaakin tulleet arvoisat juhliavieraat Kuortaneella hyvin viihtyisitte ja että esivanhempiemme muiston vaaliminen kasvaisi rakkaassa Isänmaassamme.

Kuortaneen-seuran puolesta saan lausua arvoisat juhliavieraat tervetulleiksi tähän museonjuhlaan.

Oppilas kertoo tuhlajaapojasta: — Ei kulunut kauaakaan aikaa, kun poika otti kaiken taravansa ja matkusti etimmäselle kyröölle.

Oppilas: — Kun Elias meni Sarpatin lesken luo, oli sillä kourallinen jauhoja vakkasessa ja pikkuusen lamppuöljyä potun pohjassa.

Opettaja: — Tiedätkö, mikä on pyramidi?

Oppilas innokkaasti: — Ku toisassa tehtiin kalvua, niin siellä pyramiliri pomahti niin, että kauas maa ja kivet lensi!

— Mikä ero on ihmisen ja eläimen välillä?

Oppilas: — Eläimellä ei ole hamesta.

Lapsuudessaani pyysin usein äitiäni kertomaan itselleni näitä vanhoja asioita. Olin ne tosin moneen kertaan kuullut, mutta yhä uudelleen ne kiehtoivat mieltäni. Ja äitini kertoi hyvin, virkeästi ja elävästi. Nuo muistot koskettivat lapsen elämyspiiriä. Tosin niistä monet olivat pikemmin alakuloisia kuin iloisia.

Ei niissä myöskään mitään erikoista tapahtunut, mitä ei maailmassa tapahtuisi aamusta iltaan. Mutta ihmeellinen, ikävystymistä hahduttava ja mielikuvitusta elvyttävä tenhovoima niissä oli. Eikä lapsi läheskään välittänyt niin paljon siitä, mitä tapahtuu. Kerrottu sana viehättää häntä, koska siinä on mukana kertojan läheisyys ja persoonallinen panos ilmeineen ja äänensävyineen. Se on jo tapahtuma, että kerrotaan.

— Kerroppas taas siitä pitkästä perjantaista! —

— Elettin sitten Vapaussodan aikaa. Olimme Helsingissä, kaikki sisarukset, paitsi nuorempi veljeni, joka oli Turun kaupunginviskaalina ja joutui siellä kokemaan varsin vaikeita päiviä. Pitkänä perjantaina olimme kokoon-tuneet, me sisarukset sekä eräitä vieraita, toisen sisareni luo. Mieliala pyrki olemaan apea. Sodan kulusta saatiin vain niukasti varmoja tietoja.

Tosin olimme jo saaneet käsiimme ja oppineet Sibeliuksen Jääkärimarssinkin, jota yhä useammat kiihkeästi halusivat kuulla ja opetella. Sekin viittasi kaiken valkenemiseen. Mutta milloin?

Mielialan aputeen vaikutti myös osaltaan vajavainen ravinto aiheuttaen väsymyksiä ja lisäten masennusta.

Kerroin silloin kaikille läsnäoleville tuon äitimme muiston leivä-tömästä pitkäperjantaista. — Tu-

tokoulussa oli toki varakkaidenkin kotien tyttöjä ja niitä kai enemmistö olikin. — Oli joskus haiketa nähdä heidän herkuttelevan maukkailla leivonnaisilla, kun ei itellä koskaan liennyt sellaiseen.

Niinpä äitini kerran kulki Vaasar-katuja hartaasti toivoen löytävänsä vähän rahaa. Ja juuri silloin sattui hänen silmiinsä sulavan lumen alta kaksi kirkasta penninrahaa. Iloisena hän riensi läheisempään leipuripuotiin ja osti kaksi pientä vehnäpyörälyä. Ne maksoivat pennin kappale. Mutta maistuivat sillä hetkellä onnellisen koulutyön suussa yhtä hyviltä kuin mitkä tahansa kalliit leivokset.

Saatoin elävästi kuvitella, mikä viehättävä näky äitini silmissä olivat nuo kiiltävät penninrahat ja kuinka ihania pienet pullat hänestä maistuivat. Tämä kuvittelu muuttui minulle suorastaan aistimukseksi ja virkisti ja onnellistutti mieltäni.

Joistakin opettajistaan äitini myös kertoi lämmennein mielin. Muistelen hänen johtajattarensa nimen olleen *Nanny Westersträhle*. Jo nimikin säteili ruuhollisena maalaistytön mielessä. (*Westersträhle*—lännen säde).

Kuortaneen pappilan ullakkokammarissa oli hänen ensimmäinen opettajansa ollut *Aurora Gullstén*, sittemmin näyttelijä ja teatterinjohtaja Aspegrenin puoliso, Rora Gullsténin iloisia, suuria silmiä ja kirkasta lauluaääntä äitini ihastuneena muisteli. *Aurora Aspegren* on haudattuna Tampereen Kalevankankaan hautausmaalle, missä hänellä on erittäin kaunis muistomerkki.

Mutta palatkaamme *Nanny Westersträhle*! Tapahtui — harvinaista sen ajan naisten elämässä — että hän matkusti joksikin aikaa ulkomaille. Äitini kertoi ikäväineensä häntä haikasta. Kuluu sitten viikkoja, niin tulee eräs opettaja äitini luokan ovelle kädersään *Nanny Westerstrählen* kirje, josta tämä oli pyytänyt lukemaan tytölle erinäisiä kohtia. Kirjeen lopussa hän lähettää sydämellisiä terveisii kaikille työlle, verikoisesti *Eva Wettbergille*. Miten onnelliselta ja rikkaal-

Muistoja kaukaa

Kuortanes-Seuran Joululle kirjoittanut Elsa Suikkanen

Silloin asetuin jo määrättyyn rauhoittuneeseen asentoon ja vain virin onnellisena kuuntelemaan alakuloista tarinaa kuortanelaisesta koulutyöstä — se oli äitini — joka ei voinut matkustaa pääsisäistomaksi Vaasasta kotiinsa, Kuortaneen pappilaan. Se olisi tullut liian kalliiksi. Ajat olivat kovia. Huonot vuodet olivat koettelleet kansaa. Ja erikoisesti oli tämän syrjäisen seurakunnan pappilan elämä köyhää. — Äitini asui Vaasassa, ruotsalaista tyttökoulua käydessään, eräässä sukulaisperheessä.

Niin tuli sitten pitkäperjantai alakuloisena ja köyhänä kuten ainakin paastonajan murbeellinen surrpyhä. Ei ollut muuta syömistä kuin kakluunissa paistettuja perunapaistikkaita ja suolaa. Leipää ei ollut yhtään.

Muistan, että tuo leivättömyys erikoisesti järkytti mieltäni. Mutta äitini vakuutti, että niinkin tuli ravitusta ja saattoi tuntea siitä kiihtoisuutta.

li hiljaisuus. — Näin Heikki-veljen: silloin jo hieman hermahtavan pupoparran värähtävän.

Joku arveli, että perunapaistikkat maistuivat nyt meille kaikille. — Emme olis tainneet saada niitäkään aikaan. Muistan, että rovasti *Wilhelmi Malmivaara* asui, Helsinkiin jääneenä, vävyynsä, tarkastaja *Matti Pesosen* perheessä. Muutamaa päivää aikaisemmin rouva *Pesonen* oli lähettänyt kysymään voisiko sisareni luovuttaa yhtään perunoistaan, joita hän jo jonkun kerran oli antanut. Mutta ne olivat huvenneet jo surkean väliin. —

Edelläkerrotun, köyhän pitkäperjantain muisto on varmaan aiheuttanut sen, että suhtaudun kunnioituksella ja mieltymyksellä perunapaistikkaihin, missä ja milloin niitä satun syömään....

— Entäs kun löysit Vaasan kadulta silloin ne kirkkaat penninrahat? — Jälleen muisto kieläytymyksestä ja köyhyydestä. Vaasan silloisessa ruotsalaisessa tyt-

ta mahtokaan silloin tuntua köyhän koulutyön sielussa!

Muistan, miten viehättäviltä korvissani sointuivat nuo sanat: »erikoisesti Eva Wettbergille», sillä hänhän oli minun äitini.

Eräs miesopettaja — hänen nimensä ei ole jäänyt mieleeni — oli nähtävästi pannut merkille äitini musikaalisuuden ja kysynyt häneltä, tahtoisiko hän oppia soittamaan. Sitähän hän toki hartaasti halusi. Ja niin sainkin äitini käydä tuon opettajan kotona nauttiakseen ilmaista soitonopetusta.

Mitään kielteistä en muista äitini koskaan maininneen koulustaan, opettajistaan tai tovereistaan. Näistä viimeksimainituista hän kertoi erikoisesti Lucina Hagmanista, (josta sittemmin tuli kuuluisa naisasianainen ja koulunjohtaja) miten hän oli poikamaisen vallaton ja rohkea jo koulutyttönä, hyppi pulpetilla ja uskalsi yhtä ja toista, mikä herätti tovereissa pelonsekaista ihailua. Mutta hän olikin nimismiehen tytär Kälväältä. Ja nimismiehillä piti siihen aikaan olla rohkeutta, jos kelloään. Tämän ominaisuuden lieve tytär isällään perinyt.

Ainahan niitä joskus tuli esille lystikkäitä ja hupaisiakin muistoja. Sattuipa kerran äitini kysymään eräältä kuortanelaiselta isännältä, mistä asti tämä oli. Vastaus: »Mustapäästä. Ruma nimi kyllä, mutta aina siellä on aikahan tultu». Sama pohjalainen itsentunto kuvastuu myös erään vallattoman vekaran vastauksesta, jota usein iloisesti muisteltiin. Heikki-veljeni oli lapsena ollut erittäin raisu, paiski tavaroitaan ympäri ikään kuin hänen olisi täytynyt tuhlata sinne tänne runsaasti ylijäämää voimaansa.

— Voi, voi, Heikki-parka, oli kerrankin äitimme sanonut. Tulekohan sinusta koskaan miestä? —

Tanakka vekara pyörähtää viereästi kannoilleen, pistää mihevästi kätensä housutaskuihin ja — viheltää. Ja sitten painokkaasti: »Kuules, mamma, jos sattuisi tulemaan!» — Jälleen vihellys.

Tämä juttu kirjoitti aina ilmoille heidän nauruni. Ja tekee se mielte vieläkin. Muistan, että

Katsan syrjästä, kun...

Astui poika ahonlaitaa
hiljallensa, tietä kaitaa.
kellohonsa katsohtaapi
varmaan jotain odottaapi.

Metsätiellä yksinäänsä
tulee tyttö pyörällänsä,
palmikoilla tytön tukka
kädessään tuomenkukka.
(Aatoksissain virkan hälle:
Vietkö kukkas ystäväille?
En mä ääneen sano mitään,
piilossa mun olla pitää!)

Minne joutui tuomenkukka?
Sen sai poika, tummatukka.

Saapuu tyttö luo pojan
keveästi yli ojan.
»Hyvää iltaa» toivottavat,
naurain kättä puristavat.
puhelevat monenmoista.
— Näyttää kello »syhtätoista».—

Nyt he käyvät käsityksin,
Kahden kauniimpi, kuin yksin.
Vilkkaa pojan volkkopaita,
tytön puvun punaraita,
— katosivat puiden lomaan.
Olipa tuo nähdä somaa!

Puronvarren Kannonpäässä
12. 6. 27.

Kirjoitti päiväkirjaansa
Syrjästäkatsoja

Äitini joskus, vanhemmilla päivillään, lukiessaan sanomalehdestä jotakin myönteistä, Heikki-veljeäni koskevaa. Saattoi hän itsekseen puolilääneen lausahaa: »Jos sattuisi tulemaan!» Mutta kirkasteli myös samalla huurteiksi käyneitä lasojaan.

Ja lopuksi vielä eräs muisto, hiljaisiin kaikiin, mutta pysyvimmin, mieleeni jäänyt: Äitini oli saanut kutsun isänsä sairastuvuuteen, t. s. kuolinvuoteen ääreen. Hän, oli kahden huoneessa hänen kanssaan vanhassa runoilijan pappissa. Olihan siellä aikanaan Kuertaneen järvi, Haapaniemen pappilan rannalla, innoittanut Lars Stenbäckin runoilmaan: »Vagga vackert mig i natten, dunkla vatten!» (»Yön tummaan helmaan mua laineen liekki nyt lepoon tuudi.»)

Siinä lepäsi nyt hiljaa vuoteellaan pastori Jacob Wettberg odottaen suuren, juhlallisen vieraan saapumista. Pian koittaisi hetki, — sen hän tiesi — jolloin hän olisi päättävä heikon ja perin vajavaisen vaelluksensa. — Ei, mitään hän ei tarvinnut enää. Tyven alistuneisuus ja rauha oli hänen uupuneilla kasvoillaan. Hänen kirkastunut katseensa oli koko ajan ollut suunnattuna äitini. Siksi tämä kysyi, miksi hän niin ihmeellisesti katseli, haluaisiko hän ehkä jotakin.

— Sinua katson, lapseni. Olet ollut minulle aina rakkaain lapsistani. —

Nämä isoisäni hyvät jäähyväissanat äidilleni kaikuvat vielä, lähes sadan vuoden takaa, lohdutuksina erään hänen lapsenlapsensa korvissa.

KUULUMISIA YHTEISKOULULTA

Kuortaneen yhteiskoulu on nyt laajentunut täyteen mitaansa. Ensimmäisen kerran on koulussa VIII luokka ja ensi keväänä saavai luokan 17 oppilasta näyttää taitensa ylioppilaskirjoituksissa.

Koulun saadessa keväällä 1957 laajentamisluvan oli siinä 161 oppilasta. Tällä hetkellä on oppilaita 346, joten lukumäärä on kasvanut enemmän kuin kaksinkertaiseksi. Opettajien luku on kasvanut samana aikana kahdeksasta seitsemääntoista. Keväällä 1957 ei koulussa ollut rinnakkaisosastoja, nyt niitä on kolmella alimmalla luokalla. Oppilaita on 251 kotoisin Kuortaneelta, 37 Lapualta, 7 Lehtimäeltä, 6 Alavudelta, 5 Alajärveltä ja Toýsystä sekä 5 muualta.

Vuosi sitten valmistui koululle noin 6500 m²:n suuruinen lisärakennus, jonka vihkiäistilaisuus pidettiin 5. 4. 1959. Rakennus on osoittautunut onnistuneeksi, joskin piirustuksien olisi ollut syytä lisätä tulevaisuutta silmällä pitäen pari luokkahuonetta. Johtuen ylellisyyttä karttavasta rakennustavasta tuli uusi kiinteistö maksamaan vain 5100 mk kuutiometriä kohti. Koulun velkataakkaa on kasvanut rakentamisen sekä kaluston ja opetusvälineiden hankinnan takia kuitenkin 46 miljoonaksi markaksi, ja korkojen ja lyhennysten vuoksi on lukukausimaksu täytyy nyt korottaa 7000 mk:sta 10000 mk:aan. Kun lisäksi opettaja-asuntolan rakentaminen näyttää olevan välttämätöntä aivan lähitulevaisuudessa, on koulun johdella riittävästi työtä mitä moninaisimpien taloudellisten pulmien selvittämisessä. Yhtenä vahvana tukena koulun taloudelle on elokuvateatteri »Kuva-Kuurnan» jatkuva tuotto. Jo nyt voidaan sen kannattavuus todeta odotettua suuremmaksi.

Työskentely koulussa on sujunut häiriöttä. Oppilaat vaikutta-

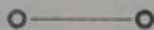
vai tunneilla ehkä passiivisilta, mutta kirjalliset kokeet ja viikot osoittavat paremminkin huomattavaa aktiivisuutta koulutyössä. Minulta on usein kysytty, miten arvellen oppilaiden selviytyvän tulevista ylioppilaskirjoituksista. Ennustaminen on erittäin vaikeaa, koska aina sattuu yllätyksiä. Joku heikkona pidetty oppilas saattaa selviytyä mainiosti, joku varmana pidetty taas voi epäonnistua. Koska koulussa ei ole lukuluokilla suoritettu niin voimakasta karsintaa kuin varsinkin VII:ltä VIII:lle siirryttäessä on tapana tehdä, luulisin »reppuja» tulevan ainakin niin paljon kuin keskimäärin muissa kouluissa.

Monesti kuulee sanottavan, että sellainen koulu, josta vuosi vuodelta pääsee kaikki kirjoittajat ylioppilaisiksi, on »hyvä koulu». Rohkenen kuitenkin olla tässä asiassa jyrkästi toista mieltä. Tämänlaisessa hyvässä koulussa on poikkeuksetta lukuluokilla koulunkäyntinsä keskeyttäneiden ja useampia kertoja luokalle jääneiden lukumäärä suuri. »Hyvä koulu», jos sellaisesta yleensä kannattaa puhua, ei voi asettaa päämääräkseen yksinomaan 100-prosenttista onnistumista ylioppilaskirjoituksissa. Sellainen päämäärä merkitsee vain koulun ja sen opettajakunnan omaksumaa kunnianhimoa,

joka tapahtuu yksinomaan oppilaiden kustannuksella. Lukuluokkien, oppilaita rasitetaan nykyisen järjestelmän vallitessa muutenkin liian paljon. Tämänlaisessa maaseutupaikajässä tulee useimpien oppilaiden osaksi vielä pitkien matkojen aiheuttamat ylimääräiset rasitukset, ja koulumatkoihin kuluneen ajan menetyksen takia joutuvat nämä oppilaat lukemaan läksyjään öisin ja vieläpä lomailuina, jotka sentään aluperin on tarkoitettu leppäämistä ja virkistymistä varten.

Lopuksi esittäisin vielä pienen toivomuksen. Kun nykyisin ei koulun ja kodin välillä ole samentavasti kosketusta, niin eikö voitaisi järjestää esimerkiksi luokittain oppilaiden vanhempien ja opettajien kesken tilaisuuksia, joissa vanhemmat pääsisivät tutustumaan koulun ja opettajiin. Vastaavanlaisia tilaisuuksia on järjestetty m. m. pääkaupungissa, ja niillä on todettu oleen varsin myönteinen vaikutus koulun ja kodin lähentämisessä. Kokeilutarjoituksessa tullaan joulukuun alussa järjestämään I A luokan illeuvio, johon kutsutaan oppilaiden vanhemmat sekä opettajat, ja jossa luokan oppilaat huolehtivat ohjelman suorituksesta.

Antero Kuusisto

Opettaja: — Mikä kulkuneuvo on?
Oppilas: — Kerhoneuvoja.

Opettaja: — Mitä varten leivät ennen paistoa pöteillä?
Oppilas: — Nottei ne pala pohojaha!

— Minkä näköinen on surullinen ihminen?
Oppilas: — Jota oikein raavahasti nukuttaa.

Opettaja: — Mikä on valo?
Oppilas: — Kun nostetaan kolme sormea pystyyn.

Muistojen lippaalla

Meillä jokaisella on syksyn tultua varastoomme korjattuna jotain arvokasta kesän satoa. Kellä aittassaan, kellä kellarissaan. Ellei meillä ole näitä maan antimia hallussamme, saamme toki muistojemme lippaaseen tallettamisen arvoista.

Sellainen ihminen, joka on elämän "saatossa" kulkeutunut pois synnyinseudultaan tuntee joskus kuin kipuna sisässään kaipaavansa nähdä ne seudut uudelleen, josta on juurensa irroittanut, jonne niin monet rakkaat tanhuat ovat lapsuuden kera jääneet.

Seurasin Viiskunnan palstoilta Kuortaneen Kotiseutupäivien järjestelyä, sen monine juhlallisuuksiineen. — Elin hengessä mukana ja se jo toi kuin juhlan tuntua minullekin, joka vain lehden palstoilla sain seurata asiain kehitystä. Tuntui hyvältä olla "kuortanelainen", jossa vielä oli se sama yhteishenki, jollaisena sen olin muistoissani säilyttänyt.

Kaikki mikä kasvaa ja elää, se myös tuleentuu, kypsyi. Niin ihminenkin, vuosien kuluessa tarpeeksi monelle vuosikymmenluvulle. Silloin näkee asiat ihan kuin uudessa valossa. Koko luonto puhuu syvempää kieltä kuin ennen "viheriässä nuoruudessa."

Ei se häiritse, vaikka maisemat ovat muuttuneet, suuret puut hävinneet pois, vesakot kasvaneet korkeutta täyteen mittaan. Eikä se, että ahteet ovat nyt silmissä vain pieniä kumpareita, koska on elänyt sen jälkeen suurien kumpujen maisemilla. Nyt poimii silmä vain sieltä täältä tutun talon, kun uusia on tullut niin paljon. Silloinkin maa on entinen, muuttumaton.

Se luonnollinen muuttuminen kuitenkin kuin hädäkähdytti, kun tapasi entiset lapsuus- ja koulutoverit nyt hopeoita hiuksissaan kantavina isoiteinä ja -isinä, vaikka sitä itsekin on. Ja se, että heidät tunsi, vaan ei osannut löytää oikeata nimeä. Asian selvittyä oli silmässä kyynel, vaikka suu hymysi. Eikö tämä ole jo sitä kotiseutujuhlaa sille, jolle oli juhlaa kaikki se, että sai polkea sitä tannerta siellä.

Kuinka ihanaa olikaan sunnuntaiaamuna kuulla

kirkonkellojen soivan, jonka äänen kauneutta en ole missään Suomen kolkassa tavannut. Ja nähdä kirkko kuulioloita täynnä, niinkuin vuosikymmeniä ennenkin. Yksi haikeus vain täytti mieleni, kun poislähtiessä seisoin "pääkongin" vieressä nähdäkseen paljon tuttuja — enkä nähnyt ensinkään. Silloin tunsin itseni muukalaiseksi omassa synnyinpitäjässäni. Niin muuttuu aika ja me ajan kuluessa.

Toki sitten siellä poissuokuneitten kumpujen ääreltä löytyi paljonkin tuttuja, jolloin muukalaisuus hävisi ja tunsin taas olevani yksi heistä, niin kuin ennenkin.

Olin suuresti yllättynyt nähdessäni ne kaikki aikaansaannokset museoina. Se oli suurenmoinen näyte kotiseuturakkaudesta.

Olin lukenut Heikki Klemetin "Kuvat" y.m. oikein hartaudella moneen kertaan, joten tuntui kuin olisi astunut pyhälle maalle sinne suurien mäntien ympäröimälle huvila-alueelle. Katselin ja arvailin mikä niistä oli se mänty, jonka juurelle "vanha mies" väsyneillä voimillaan kaivoi hautaa rakkaalle kotieläimelleen, kissalle. Järven kilo oli helteisenä heinäkuun sunnuntaina hyvin kimalteleva, heleä ja puoleensavetävä. Kuinka paljon siihen ympäristöön liittyikään herkkiä ja rakkaita muistoja sen omistajalle rva Klemetille. Kaiken sen sai Kuortane nyt vaalittavakseen ja uskon, että he sen suurella rakkaudella tekevätkin. Sellainen tunne siitä arvokkaasta juhlasta jäi, että suuri oli Kuortaneen suuren pojan perintö kuortanelaisille, jotka olivat hänelle aina niin läheisiä, samoin kuin hän kuortanelaisille.

Nyt on kesä kaikkine juhlineen siellä kaukana selän takana, mutta ei se sinne unhoon mennyt. Me saimme muistojen lippaaseen niin paljon kaunista ja arvokasta, joka tekee rikkaammaksi elämämme, kun syksy ja talvi on ylitettävänämmä. Ehkä se tuo joulujuhlaammekin oman kimalluksensa.

Sanni Porri.

KUORTANEEN KIRKKO- KUORON KUULUMISIA

Kuortane on aina ollut laulun ystävien ja laulun taitajien luvattu maa. Täällä on synnytetty uusia säveliä ja veisattu vanhoja. Mahtaneekohan sunnuntaisin missään muussa maakuntamme kirkossa kaikua virrenveisuu niin voimakkaana kuin kotikirkossamme Kuortaneella. Oman mainintansa ansaitsee pitäjämme kuorotoiminta. On laulettu nais-, mies- ja sekakuoroissa. Jokaiselle on myös tuttu Kuortaneen Laulajien maineikas taival.

Voimakkaan panoksen pitäjämme musiikkiharrastuksille on antanut kirkkokuorotoiminta. Itse lauluharrastuksen ohella on tehty työtä lämmöllä lähimmäisen hyväksi. On yritetty luoda iloa ja valoa siihen maailmaan, jossa ikuisen hämärän keskellä saattavat valon varjot vain hetkisen viivähtää. On käyty laulutervehdyksillä erilaisissa huoltolaitoksissa, parantoloissa ja sairaaloissa. Lauluilla on tervehditty niitä henkilöitä, joiden yllä lepää sairauden saattama synkkä varjo.

Näiden laitostyöskäytösten ohella on kuoro harjoittanut erilaista sosiaalista toimintaa. On järjestetty laulajaisia pitäjämme kansakouluille. Laulajaisista saadut varat on lahjoitettu vähävaraisille vanhuksille.

Syksyllä v. 1956 joutui veljeskansamme Unkari kovien koettelemusten keskelle, siellä tarvittiin aineellista ja henkistä tukea ja tuon syksyn aikana järjestettiin kirkkoomme n.s. "Unkarin ilta." Tässä "illassa" puhui piispa Eero Lehtinen ja kuoromme lauloj useita lauluja. Tilaisuudesta saadut varat annettiin Unkarin keräykseen.

Vaalijalan kirkon urkurahastoon kerättiin varoja keväällä v. 1958. Yritimme tätäkin asiaa auttaa. Jälleen saivat pitäjämme kansakoulut avata ovensa kuorollemme. Saapuneelta yleisöltä kerättiin pieni pääsymaksu ja palkkioksi lauloimme heille. Näin kerääntyi varoja k.o. urkurahastoon. Onhan niin paljon sellaisia lähimmäisiämme, jotka joutuvat vajaamielislaikoksissa viettämään parhaimman lapsuutensa, nuoruutensa keväiset päivät. Toivokaamme, että tuossa laitoksessa soisivat urut vielä kau-

niemmin kuin missään muualla. Jospa sävelet toisivat lohtua pieneen ja turvattomaan sydämeen, sekä loisivat valoa siihen maailmaan, jossa henkinen pimeys vallitsee. Sillä siinäkin laitokodissa jatkuu elämä, — sen täytyy jatkua.

Monet ovat ne erilaiset juhlatilaisuudet, joihin kuoromme on lauluohjelmillaan osallistunut. Näiden juhlien joukosta palaa kuitenkin mieleen eräitä sellaisia, joiden muistot eivät koskaan häivy. Vuonna 1953 saivat kuortanelaiset kuulla suruviestin, että suuri sävelten taitaja ja luoja professori Heikki Klemetti on siirtynyt siihen elämään, jossa soivat uudet laulut ja uudet sävelet. Pitäjämme suuren musiikki- ja kuoromiehen kuoleman johdosta pidettiin Kuortaneen kirkossa muistojumalanpalvelus, jossa kirkkokuoromme esiintyi monin Klemetin lauluin, joista juhlan viimeinen, Kohotkoon Herran kansa muodostui muistojuhlan kohokohdaksi. Tätä Klemetin jättämää "testamenttia" kuunteli suruyleisö seisalleen nouden.

Kun sitten keväällä v. 1954 rouva Klemetti ensimmäistä kertaa miehensä kuoleman jälkeen saapui Kuortaneelle kävimme laulutervehdyksellä hänen luonaan. Emmehän voi unohtaa sitä suuriarvoista työtä, jonka myöskin rouva Klemetti on Kuortaneen laulumaineen hyväksi tehnyt. Kenties hartaammin kuin koskaan aikaisemmin kuoromme tuona keväänä iltona yhtyi laulamaan Klemetin lauluja: Kohotkoon Herran kansa, Ah Jeesu aarre armahin ja Oi kallis Suomenmaa. Nämä unohtumattomat laulujen sävelet kiirivät hiljalleen hämärtyvään kevätiltaan, jolloin ilta-aurion säteet kultasivat Heliän hongikkoisen kankaan ja ikäänkuin taustamusiikkina soi jääriitteen hiljainen helinä. Tuona hetkenä tunsin varmaan moni mukana ollut, että hän sai hetkisen kuunnella sitä luonnon suurta sinfoniaa, josta Klemetti aikoi- naan eli ja voimaa ammensi.

Muistojen kätkeistä palautuu mieleen myöskin marraskuun 1 päivä v. 1954, jolloin seurakuntamme vietti suurta surujuhlaa. Tuo päivä oli entisen seurakuntamme paimenen, rovasti

Soinin hautauspäivä. Seurakuntamme pitkäikäiselle työntekijälle kohosivat kiitolliset, mutta kaipaavat laulumme. Monen laulajankin silmä silloin kyynelti kun hautaa umpeen luotaessa yhdyimme lauluun: Rauhan saivat Pyhät Herran.

Lauluin olemme myöskin uudet seurakuntamme paimenet tänne tervetulleiksi toivottaneet ja laulun täältä muualle siirtyneet työntekijät matkaan saattaneet. Laulun muodossa olemme uusien koulutalojen vihkiäisjuhlissa, sekä eri yhdistysten ja yksityisten henkilöiden vuosijuhlissa onnea toivotelleet ja laululla Ruotsissa olevan kummikuntamme vieraat kotipitäjäämme vastaanottaneet.

Unohtumattomia elämyksiä olemme saaneet maakuntamme ja koko maata käsittävilä kirkkolaulujuhlilta. Viimeksi tällaiset juhlat olivat Alavudella. Moniin satoihin nousi se laulajien joukko, joka astui laululavalle ja yhtyi laulamaan. Voimakkaana kaikui laulu yli laajan lakeuden. Kun sitten juhlan päätteeksi Hannikaisen kiitoslaulun sävellet siniseen korkeuteen kohosivat, tunsin varmaan jokainen mukana ollut omikseen sen juhlan juhlaoppaaseen painetut sanat: "Jos joku on hyvillä mielin veisatkoon kiitosta."

Monet ovat ne sunnuntai- ja juhlapäivät, joiloin kuoromme on vuodesta toiseen laulanut kirkossa pidettyjen jumalanpalvelusten yhteydessä. Eräs tällainen juhlapäivä on ollut pitkäperjantai. Mutta pitkäperjantain surulliset, voi-

makkaasti puhuvat muistot vaihtuvat pian pääsiäisaamun voittoliiseen juhlaan. Tästä juhlasta on kuoromme useina vuosina sävelin kirkkokansalle kertonut.

Suuri juhlapäivä on ollut myöskin rippikoulu-alaisten konfirmatiopäivä ja I:n Herran pyhällä Ehtoollisella käynti. Tässä nuorten keväisessä juhlassa on herkin mielin tulkittu Nuorisovirttä. Ensimmäisenä adventina on iki-ihana Hoosianna-hymni kuulunut ohjelmaan. Itsenäisyyspäivänä on muistettu sankarivainajia suomalaisen rukouksen ja Finlandia-hymnin säveillä. Kauniin päätöksen on vuoden aherrukselle antanut kuoron jäsenten keskuudessa vietetty pikukoulujuhla, sekä yhteinen joululaulu jouluaamuna, jouluausissa kirkossa.

Kuoron uskollisena johtajana on toiminut ti-rehtööri Veikko Kaakinen, hänen johdollaan on talvikuukausien aikana kerran viikossa kokoon-tunut seurakuntatalolle harjoituksiin 30—35 laulajaa. Eri vuosina on kokoontumiskertojen luku vaihdellut 40—70 kertaan. Vuodesta toiseen on moni laulaja matkansa kuoron riveihin ohjannut. Ja jos joku on joukosta poistunut on uusia laulajia saatu tilalle. Hyvillä mielin on kiitosta laulettu. Sävelten soinnuista on iloittu ja etsitty virkistystä. Yhdessä on tehty työtä yhteisen asian puolesta. Yhdessä veisattu uusi virsi, jospa se olisi kaikunut ja saisi kaikua Jumalan kunniaksi.

Eeva Peltola

G. HALLILA:

KÄPYKIVEN TARINOITA

Ammoisista ajoista asti, muinaisessa menneisyydessä olen, ehkä jääkauden jättämänä jäänyt tähän törmälle törröttämään. — Ankean autiota alussa elämä ympärilläni oli: — Mutta ajan- aikain kuluttua alkoi elollisuutta ilmaantumaan. Ja Emo-Auringon ansiosta ensimmäiset vesat versomaan.

Paljon, äärettömän paljon on aikain kuluessa ympärilläni tapahtunut. — Metsän kuningas, sarvipää hirvi on kevätkiimassa ylitseni katsellut ja huhuilunsa ilmoille laskenut. Saatuaan vastauksen järven toiselta puolelta, se villinä laukkasi ylitsen vesien alueiden, uiden järven yli Puorinkeden puolelle: — Myöskin Metsolan väki; teeret, metsot ja koppelot ovat usein, luomakunnan voimakkaimman veltin, "suvun jatkamislavetin", kutsua noudattaen, keväthangilla ympärilläni teuhanneet.

Kerran kevä-talvella, kun oli satanut märkää

lunta, repolainen oli juossut pehmeässä lumessa itsensä väsyksiin ja noussut päälleni nukahtamaan. Mutta kevytjalkainen lappalainen oli myöskin, ollut liikkeellä ja kokemuksesta huomannut revon horjuvat jäljet, alkaen seuraamaan niitä, oli hän singonnut jousella nuolen repoon, saaden siitä kauniin lisän turkisnahkakokelmaansa.

Sitten — aikojen kuluessa, — kun engelsmanni hyökkäsi rannoillemme, lähetti Venäjä armeijaosaston tänne. Olemaan valmiina kaiken mahdollisen varalta. — "Naburaa nalepo", kuului upseerin komento usein. Ja tanner tärähti uscin sotilaiden tehdessä liikkeitä. Kuri oli ankara. Jos sotilas ei epähuomiossa tehnyt kunniaa päällystölle, seurasi siitä rangaistus: — Täytyi selsoa kivikontti selässä, liikahtamatta paikallaan, määrätyn ajan. Kerran, kun rangaistava oli puoli uuvuksissa, niestä mär-

Kuortaneen kunnalliselämää vanhojen kuntakokousten pöytäkirjojen valossa

Kansakoululaitoksen aikaansaaminen

Pöytäkirja tehty yhteisessä kuntakokouksessa Kuortaneen lukkarin koulutuvassa lokakuun 28 p. 1867.

Läsnä olivat alakirjoittanut Lukkarit kuntakokouksen esimiehenä ja puheenjohtajana. Sekä läsnä provasti Herra Karl Fredrik Stenbäck asijain esittelijänä, varanimismies N. G. Holmström, lautakunnan esimies Juha Kokkila, kunnan lautamiehiä Henrik Honkola, Heikki Buodinketo, Matti Kurikka, Heikki Keski-Salmi, Isäntiä Matti Maunuksela, Juhana Perälä, Enocki Hynnillä, Karl Fredrik Perander, ynnä paljon muita sekä isäntiä, torpparia ja itselisiä.

1 §.

Kunta-asetuksen 6 §:n johdosta, kuulutettiin Herra provasti Stenbäckin käskystä pidettäväksi tänäpäivänä yhteinen kuntakokous, lukkarin koulutuvassa, jossa kokouksessa keskustellaan ja päätetään jos Kuortaneen kunnan jäsenet tahtoo rakentaa kansa koulua seurakuntaan sillä tavalla, että kolmas kappa Säästömakasiinin kasvista tulisi tämän rakennuksen hyväksi ja ylläpitämiseksi, ja kun valtio asetuksen mukaisesti maksais koulun opettajain palkat 600 markkaa vuoteensa niin ei sen vuoksi koulu suuresti rasittaisi. Alakirjoittanut luettuaansa, Hänen Kelsarillisen Majesteetin Armollisen asetuksen koskeva kansa koulun järjestämisestä, jonka Herra läänin Provasti tarkasti ja kaunisti selvitti että kukin tuli ymmärtämään sen sisällön niin kysyi esimies, jos nyt kunta ottais mielellänsä vastaan tämän esityksen mukaisesti Rakentaakseen kansakoulukartanota, ja niin edespäin? Niin tähän

känä, oli paarma istunut nenälleen puremaan. Niin upseeri hättisteli sen pois, osoittaen siten ihmismälisyytensä.

Usein iltasilla kerääntyi paikkakunnan tyttöjä seurustelemaan aroaman poikien kanssa ja nojailemaan sivuillani. Syntyipä avioliittokin erään päällykön ja tytön kesken.

Monta ihmis-polvea on lähistölläni kasvanut. Ja lapset ympärilläni leikkineet; kilveten kesälläin lämpöiselle päällystyksellä, keräten käpyjä, josta johtuu nimeni, "KÄPYKIVI". Talvipakkasilla he ovat lasketelleet loivaa puoltani, sekä kieritelleet lumiukkoja sivuilleni.

Moni uuttera ihminen, joka on lähistölläni elinikänsä toiminut ja ahertanut, on saanut leposijan kirkkomaa nollassa. Ja paljon heitä on kulkeutunut, sekä hälpynyt maailman tuuliin, aina Amerikkaan asti.

vastattiin että ei suinkaan oppi ojaan kaada eikä ole turha tarkoitus, mutta koska nyt on hirmuinen nälkä kansalla maassa, ja niin on meidänkin seurakunnan laita, niin ei taitta millään muatua rohjeta senkaltaiseen hankkeeseen. Esimiehen esittelynsä jos tuo sentähden ylen kalliiksi tulisi jos luovutettaisiin siitä makasiinin kasvukapasta mainitun laitoksen hyväksi jota Herra Provasti esittelee, niin tähän taas kaikki yksimielisesti vastasivat, että makasiinin kasvikapat nyt tarvitaan Syöddä ettei ne muualle jouda ja niinkuin sanottu on, niin ei sihen yrittökseen millään muatua tällä erällä ruveta. Niin päätti kuntakokous jättää asian siksensä tällä erää koko kansa koulun toimeenpanimisensa.

Pöytäkirja kuntakokouksessa tehty Haaviston talossa Kuortaneen kylässä joulukuun 17 p:nä 1872. Saapuvilla oli puheenjohtajana Herman Klemetti muita Matti Anttila, Juha Niemi, Juho Ilkka, Henrik Viitamäki, Gustaa Lingren, Simoon Erkkilä, Juha Kahra, Matti Talvitie, Elias Heroja, Juha Palomäki, Henrik Ylinen, Matti Kuha, Juhana Sarvikas, Matti Koivisto, Juhana Maunus, Ja Elias Iso-Kulju y.m.

Esinotettiin tutkittavaksi Herra pastorin Kr Hohenthalin esityksestä ja kunnallislautakunnan myönnityksestä yhdestä asiasta jos nyt vihdoinkin ruvetaan panemaan toimeen kansakoulu tähänkin seurakuntaan olevaksi sillä tavalla, että seurakunta luopuu lainamakasiinissa 3:sta kasvukapasta että se pantaisiin sanotun koulun tarpeeksi, vaan sitä Hallitus sen sais sitä kunnan pyydettyänsä. Nyt otti Herra v. Pastori itte puheenvallan asiassa, jonka hän pitkän ja monenkaltaisen ehkä kaunilin puheen mukaan tyrkytti kansan päähän koulun tarpeellisuutta, että edes 1 kasvukappa pantaisiin koulun tarpeeksi alkuperäkeeksi, ja sitten ehkä aikaavolitaen saataisiin koulu toimimaan. Tähän tuumaan suostuu muutamia isäntiä, mutta enemmistö ei luvannut luopua yhtään magasiinin jyvästöstä, vaan sitä vastaan panivat, jos pakko tulee niin tehdään koululaitos rahalla, kuka lausuu niin, että ei ole pitkä panna Alavuteenkaan kuka meinas että kansakoulun hyödytyksestä ei ole juuri erityisiä Hedelmiä nähty, minkä mitäkin. — Nyt otti Alavuden kansakoulun opettaja joka oli läsnä puheenvuoron, ja selvitteli mitenkä Alavudella on menetetty kansakoulun puuhassa, eikä seurakunta ole ollenkaan katumuksessa kun panivat koulun toimeen ym. Nyt pastori Hohenthal vielä kerran otti puheuksensa Ehkä

pyynnöllä, että ruvetaan yksimielisesti toimeen niin se tapahtuu, vaan tähän enemmistö antoi kieltävän vastauksen, niin asia jäi sikseenä.

Herra Provastin käskystä astui hänen poikansa Herra Maisteri Stenbäck esiin, joka puheli hyvästi ehkä pitkän puheen koulujen tarpeellisuudesta, erittäinkin Helsingissä Suomalaisen Mallikoulun sekoista, kuinka Ruuttin kiihkoisuus sitä alaspäin sortais, jota vastoin Suomen kielen edistymiseksi on maassamme jo monissa paikoissa ruvettu raha-apuja kokoilemaan sanotussa koulussa, johon tuloitukseen tämäkin kunta yksimielisesti lupasi ryhtyä, tavalla että Saksamannit ja lautakunnan jäsenet kukin piirissään kokoilevat ja listaan kirjoittavat sen rovon mitä kukin hyväntahtoisuudensa voi antaa, jotka rahat lupasi Herra pastori Kr. Hohensthal hyväntahtoisesti vastaan ottaa ja sanottuun taroitukseen lähettää. - Samaan tarkoitukseen jo aluksi antoi Lautamies Heikki Viitamäki Töysästä 1 mk.

Pöytäkirja kuntakoukussa Haaviston kevaritalossa joulukuun 22 p:nä 1879.

Kuntakokous otti tutkiaksensa Lautakunnan esimiehen Kirkkoväärti Juha Kokkila esityksestä, josko Kuortaneen seurakunta jo vihdoin ottaa ajatteluksensa, Että pannaan toimeen täällä kansakoulu ja mitä siihen kuuluu. Alakirjoittaneen kehoituksesta. Ensin kirkkoherra Wilhelm Johansson puhuakseen asian tarpeellisuudesta sillä kehoittaakseen panemaan asian toimeen. Tähän yleinen kokous vastasi, että kansakoulu on yleensä tarpeellinen, mutta ajan kalleuden, Rahan vähyden ja yhteisten töiden takia epäilyttää. Koulun harrastajat vaativat että pannaan väliaikainen koulu toimeen, vaan vastustajat eivät luvanneet edes koulun pohja eli perustus korkorahoistakaan ottaa edes huoneen hyirä apuakaan. Nyt toimitti alakirjoittanut yleisen äänestyskesken jossa koulun puolustus ääniä tuli 290 ja vastustajia 331, siis 41 ääntä enemmän vastustajat voitti, jonka suhteen asia jäi vastaiseksi. (Äänestys toimitettiin manntaalin mukaan).

Kuntakokouksen puolesta:

Herman Klemetti.

Heikki Honkola, Heikki Heikkilä, Kustaa Hallila, Heikki Ylinen, Carl Bergman, Wilhelm Johansson, Henrik Ylinen, y.m. tarkastajat.

Julkaisi Kuortaneen kirkossa joulukuun 28 p:nä 1879 H. Klemetti.

Pöytäkirja tehty yhteisessä kuntakokouksessa Mäenpään talossa Kuortaneen kunnassa huhtikuun 25 p:nä 1881.

4 §.

Kansakoulun asettaminen ja määrääminen koska se pannaan toimeen Kuortaneen kunnassa, kuin siihen on jo peruskassa koottu monia vuosia ja kassa on jo 3198 markkaa ja vielä muitakin luvattuja apuloja, Puheenjohtajan esitettyä että olis jo aika ruveta toimin koulun alkuun saamiseksi parre mitä pikemmin koska se ei enää kovin tulis rasittamaan, jota aina on esteeksi pantu, koska nyt on jo neljättä tuhatta markkaa raha kassaa (aineellista apua ja hyvää tahtua se enää puuttu). Tätä mielipidettä

kyllä moni hyvin tarpeellisenä piti ja puollustivat, että olis jo välttämätön koulun tarve eikä olis enää yhtään alkaa sitä viivyttaa, että esteetä aina löytyy kun ei ole tahtoa. Vain ne vanhoillaan olivat joita oli kokoukseen nyt hyvin paljon saapunut, vastusteli koulun aikaansaamista, nyt vielä kassaa on vähän ja kova aika, ei nyt vielä voida rakentaa, vastustus puoli oli isompi, niin jätettiin toistaiseksi.

Kuntakokouksen puolesta:

Aleksander Kulju

Wilhelm Johansson, Simuna Kokkila, Heikki Heikkilä, Juha Rasinperä, Kustaa Peltomäki, Matti Puodinketo, Kustaa Hallila, Heikki Mäenpää, Kustaa Kulju, Matti Kurikka, ynnä paljon muita.

Julistit Kuortaneen kirkossa 1 p. toukokuuta 1881 Wilhelm Johansson.

Pöytäkirja tehty säännöllisellä ajalla kuultetussa kuntakokouksessa Ylisen talossa Kuortaneella joulukuun 21 p:nä 1883.

Läsnä olivat puheenjohtajana talokas Aleks Kulju, kauppias K. E. Bergman, lasten opettaja Isak Ojala, arentatori Juha Haavisto, talokkaita Heikki Ylinen, Juha Yli-Kuha, Heikki Rantala, Kustaa Keski-Kulju, Juha Rintala, Matti Kurikka, Heikki Koskela, Lautamiehet Heikki Heikkilä, Simuna Kokkila, Kirkon isäntä Juha Kokkila ynnä muita.

1 §.

Kysymykseen otettiin koska ruvetaan kansakouluhuoneita rakentamaan yleistä kansakoulua varten Kuortaneen kunnassa koska se on ennen jo suosituttu, että kun viinaverorahoista tullut, rakennuskassa tulee niin suureksi että sillä voi saada tarpeelliset kouluhuoneet, molemmille sukupuotelle yhden katon alle, niin silloin ruvetaan rakennustöihin ja nyt on kassa koulua varten yli viidentuhannen markan, niin puheenjohtaja esitteli, että jos kuntalaisilta viettäisiin rakennusaineet, kivet ja puuainet (hirret) mitä tarvitaan, niin sillä kassalla voisi saada tarpeelliset kouluhuoneet, kuin nyt olisi maakin, ilmaiseksi tarjona lähellä, kirkkua ja sopivalla paikalla koululle, ja jotkut Herrat kauppiat ovat luvanneet viidensadan markan avun koululle. Niin ei olis päätettävä että jo ruvettaisiin edes vuoden kuluttua laittamaan kiviä ja hirsä ja rakennustyö aljettais keväällä 1885 ja sitten ensi syksynä, jos se vielä ehtisi valmiiksi tulla niin alettaisiin yleinen koulu uusissa huoneissa. Tästä nousi vilkas keskustelu, jolloin usiat puollustivat esitystä, luullen jo kassan riittävän, koska se ehtisi vielä kasvaa kumminkin 1000 markalla siksi kun rakennus valmistuisi. Toiset vastusti ei kassan riittävän, eikä koulua tarvittavan, lykäten toiseen aikaan, ja usiat tahtivat sen lykkäämistä, siksi kun kassa tulee kyllin suureksi, vaikka ei ikinä koulua näkisi, tehköön toinen polvi sitten mitä tahtovat, antaa kassan kasvaa. Koska ei tullut yksimielisyyttä, päätettiin äänestää äyrilistan mukaan, jolloin vastustajat voitti 472 äänellä 370 vastaan.

Kuntakokouksen puolesta:

Aleks Kulju.

Juha Kokkila, Isak Ojala, Kustaa Kulju, Matti Puo-

dinketo, Heikki Heikkilä, Heikki Honkola, Elias Erkkilä, Heikki Aho, Karl Edv. Bergman ynnä paljon muita.

Kuulutti kirkossa 23. 12. 1883.

H. Klemetti.

Pöytäkirja tehty säännöllisellä ajalla kuulutetussa kuntakokouksessa Viitasaaren talossa Kuortaneella joulukuun 15 p:nä 1882.

5 §.

Otettiin kysymykseen, jo usiasti ennen toistaiseksi lykätty, koko kunnan yhteisen kansakoulun perustaminen, ja kouluhuoneiden rakentaminen, taikka jos kunta ottaa yksityisten perustaman kansakoulun nyt tästä alkain yllä pitääkseen, mitä nyt tähän vastataan. Tuskin oli kysymys lopussa kuin jo huudettiin, ei, ei, ja ei ikinä, ja mikä 10 vuoden päästä, ja mikä ei voida rakentaa, eikä koulutaa ja lukuasiain vastustajain joukon taaskin kokoukseen saavuttua, jäi toistaiseksi niin kuin ennenkin.

b. kuin myöskin otettiin, yksityisten kansakoulun perustajain pyynnöstä kysymykseen, jos kunta myöntää osan kansakoulua varten, viinaverorahoista tullee perustus kassasta jota on vain 4,415 markkaa markalleen. Puheenjohtajan esitettyä että ei se olisi paljon vaarittu, jos ne jotka jo ovat koulun alkuun panneet ja ei ole tähän koko kunta osaa ottanut ja näyttää siltä että ei suosista otakaan, ja koska kassaan sitä varten koottu niin olisi nyt kohtuus saara osan kassasta, ne jotka ovat koulun osakkaita, mitä niiren äyrit tekevät, koulun ylläpitoon käyttä, mitä tähän vastaatta, kohta enemmistö kielsi että ei mitään anneta suosista, jos saatte oikeuden, niin ottakaa sitten.

Päätettiin julistettiin valitusosoitus.

Kuntakokouksen puolesta:

Aleksi Kulju.

Heikki Heikkilä, Heikki Koskela, Jaakko Viitasaari, Matti Filppula, Nikolai Hynnä, Matti Kaaranka, eji Niemi, Heikki Seppälä, ynnä paljon muita.

Pöytäkirja tehty säännöllisellä ajalla kuulutetussa väliaikaisessa kuntakokouksessa kuin pidettiin Majan-Hallilan talossa Kuortaneella heinäkuun 27 päivänä 1884.

Läsnä olivat Kirkkoherra W. Johansson Kirkkoväärti Juha Kokkila, talokkaita Heikki Ylinen, Siimon Kokkila, Juha Haavisto, Juha Rasinperä, Matti Mäjenpää, y.m.

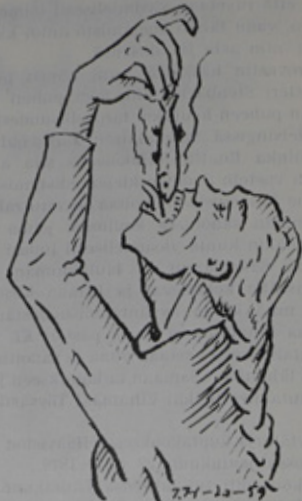
2 §.

Päätettiin valita kuusimiehinen johtokunta kansakoulu huoneiden rakentamista varten, joiden ajaksi annettiin hankkia myös koulupirustukset. Tähän johtokuntaan valittiin puheenjohtajaksi kauppaneuvos K. E. Bergman jäseniksi Herastuomari Heikki Heikkilä ja lautamies Siimon Kokkila ja Arentaattori Juha Haavisto, talokkaita Kustaa Hallila ja Juha Yli-Kuha koulukassasta tavallisella palkalla, johtokunta antakoot, riittävä kuntakokouksen hyväksyttäväksi.

Kuntakokouksen puolesta:

Aleksi Kulju.

Juha Kokkila, Heikki Ylinen, J. Haavisto, Siimon Kokkila y.m.

Huomio, onhan sitä vieläkin...

Meille tuli Kuoppalan Sannakreetta ja pyysi minua sinne sen kyrölle. Hän oli kylvänyt kauran, minun piti mennä vetämään sen Sannakreetan kans' äestä kun ei ollut hevosta saatavissa — ja niin siemenet peittyi. Saatiinpa sitä hyvää satokin. Ensin oli polteltu sitä kytöä, — eihän niillä leskillä ole aina miesapua, täytyy tehdä vain itse. Olihan se valkea jo päässyt karkuunkin sen kytömaalta, mutta saatiin samummaan, niin ajat muuttu...

Kuulkaa! Nyt minä vähän mainitsen, minkälaisilla äkeillä malta taikka aurooksia äestetään. Ensin oli yksi piikki, sitten oli toisessa rivissä koime piikkiä, seuraavassa rivissä oli viisi piikkiä ja sitä seuraavassa seitsemän. Äs oli kolminurkkainen ja siinä oli kädensija, josta sai pitää kiinni, niinkuin aurassa tai välttissä. Sitten piti äestää viteettäisin peltoa, nurkasta nurkkaan. Se oli valkeaa työtä. Sitä piti tehdä siksi, että aurookset menivät hajalle. Uskollisesti piti olla sulits kiinni. Sellaista oli minun lapsuuden työni, ei sitä saanut olla ja oleskella. Niin, kyllähän sitä sitten äesteli, kun ensin aamulla sai leivän kastetta kun heräsi. Eihän silloin tenaville puhuttu kahvista mitään. Joko tiedätte miten on pitänyt tulla toimeen?

Ruokalaista... Ei sitä ennen kiusaamalla

TUPAKULTTUURISTAMME

— Ennen minä muuta vaateita vähennän, ennen kuin lakin pois päästä otan, on pohjalaisen talonpojan kanta tupaan astuessaan.

Hieno herra heilauttaa kohteliaasti hattuaan jo ovenriipaan tarttuessaan, mutta kompuroi kynnyksessä vaikeasti liikuttavan valsansa kanssa. Kolmantena saapuu pitkäkasvuinen gentlemanni, joka avasi ansiokkaasti oven edellä tulleille, mutta kohtaisi päänsä matalaan ovipieleen. Viimeisenä saapuu hiljainen lappalainen, joka ei virka mitään tupaan tullessaan. Silmäys on hänen tervehdyksensä ja senjälkeen suoraan asiaan: ovensuuhun istumaan ja juttu käyntiin.

Huomaamme, miten vähäisessä asiassa, sisään astumisessa, neljä henkilöä käyttäytyy aivan eri tavoin. Heille on muodostunut omat enemmän tai vähemmän hyvät tapansa. Maamies astuu kynnykselle tai kynnyksen yli aina samalla jalalla, kohtelias herra tarttuu hattuunsa aina samalla kädellä.

Viime kesinä jouduin olemaan iltapäivisin kuuden viikon ajan saksalaisen pojan seurassa. Hän kiinnitti erityistä huomiota suomalaisten käyttäytymiseen ja tapoihin, ja näin jouduin itsekin pakosta läheltä seuraamaan samoja asioita. Vasta nyt huomasin, miten merkillisiä tapoja eri alueet ja kansat luovat asukkaalleen.

Ajatelkaamme vaikka kahden nuoren viikimistapahtumaa. Etelämaiden rikkaat pohatat rakastuvat filmitähtien tulisesti ensi näkemästä ja yhteisen ravintola-aterian jälkeen marssitaan suoraan papinpuvussa asustavan henkilön eteen, joka viikisee parin viidessä minuutissa.

Parkanon seuduilla on taas tapana pitää oikein vanhaa lajia 2-3-päiväisiä tanssihäitä maalaisnuorison keskuudessa. Häätalo valmistaa satoja litroja sahtia ja korvoittain maukkaita ruokia edeltäisiin. Kutsumattomatkin ovat tervetulleita, kunhan maksavat tuhannen markkaa sulhasmiehelle viinarahojä. Siellä sitten tanssia rytkytellään pihamaalle varta vasten rakennetulla lavan tapaisella ja haitari soi, joskus kaksikin. Nuoret väantävät tangoa, vanhat kopsuttavat hyvän ajan jenkkaa ja tuoreimmat ihmiset, vielä melkein lapsia, kokevat kiihmyllä uutta rytmiä, johon pelimannin sormetkaan eivät tahdo mukautua. Tanssitaan, syödään ja juodaan pari päivää ja keskiviikon tienoilta jatketaan vielä räppäilyillä.

Miten tällaisia häitä sitten on arvosteltava? Pääasia lience, että noori pari saatetaan onnellisen elämän alkuun lämpimän sydämin.

Suomalainen tervehti tavallisesti sangen jurosti. Tuntuu siltä, että hän tervehtiessään ajattelee jotain muuta asiaa. No, siinä ta-

pauksessa hän ei ainakaan ajattele lähimmäisestään pahaa! Kun saksalainen poika tuli kesällä iltapäivisin luokseni, tervehti hän joka kerta kädestä pitäen, hymyili ja sanoi: — Hyvää iltapäivää, Simo. Illalla erotessamme hän sanoi: — Hyvää yötä, Simo, ja kiitoksia seurasta, toivon, että nukut oikein hyvin.

Minusta tuntui, että hän oli aina sydämestään mukana tervehdyksessä. Tuntuisi miltei hassunkuriselta, jos suomalainen toverini suorittaisi vastaavat seremoniat. Me olemme jäykkiä, mutta sitä ei ole laskettava meille luonnoksi ominaisuudeksi, eihän huonostaan lihavasta naisestakaan voi tehdä sirkustanssijafartta. Mutta se, missä suomalaista voiti arvostella, on mielestäni fiksun leiman puuttuminen käytöksessä. Siitä johtuvat alkoholien väärinkäytökset, nuorison alhainen moraalinen ja kalpenkarvaiset rötökset. — Jos lapset pantaisiin pienestä pitäen nukkumaan kovapohjaisessa sängyssä, annettaisiin heidän spartalaista kuria ja kasvatettaisiin heitä kunnioittamaan työtä ja korkeita elämän arvoja, niin suurempi prosentti nousevasta kansasta olisi suorasseltaisempää kuin nykyään, jolloin aiotaan parannus tehdä sitä tietä, että tapetaan kaikki roistot, joista ei ole itsestään kasvanut hyviä ihmisiä.

SIMO MOISIO

silakkaa syöty, vaan kun kerran otettiin silakka syöntiä varten, niin heti hoikasta poikki ja pää ensiksi hienoksi, — ja latvapää kaikki. Ei silakasta jäänyt syönnöksiä. Ne otettiin nelikosta, ei niitä virtuteltu. Nelikos oli lakaa ja siitä joskus laitettiin umpeloosen soosia — ja olikin maukasta. Niin emännät pääsi vähällä valvala, koura täynnä silakoita, niitä haettiin puorista. Sitten kun lähdettiin päiväkuuntaan, niin piimä taikka maito puuleilleihin tai lakkileikkuriin — siinä oli pieni aukko, joka suljettiin korilla. Siitä samasta tilasta kaikki ryyppäivät, ei sitä kukaan moittinut. Joskus oli joillakin partaa nenän alla, jotta sakea piimä jäi partaan. Se oli vähän huonompaa kun hotaisi väärään kurkkuun ja tuli yskä samas, niin jol-

tain meni piimähalut sillä kertaa, — olisiko semmoinen nyt tavallista?

Kyllä sitä ennen tehtiin pellosta selvää, valkaka oli vain kuusen latvapuolelta hakattu oksat niin lyhyiksi, että muistutti äkeen piikkiä. Niitä oli useampi latvapuoli, ne laitettiin vierekäin ja naulattiin puuhun, että oli äkeen näköinen. — Ne piti olla aivan kuivia, että kesti pelloilla, kun hevonen veti. Sen äkeen oli valmistanut Kujalan Iikka vainaa. Sen kytö on ollut siinä lähellä, olen minäkin nähnyt sen äkeen. Sinne kytölle ei ollut tietä, kun hoikka polku ja sielläkin heinä ja vilja kukoisti. Se kytö jäi aina mies mieheltä.

Johan sitä jo kuultinkin uutisia, taikka vanhoja tietoja. Lääsa Haapa-aho.

Perheen isä Järvi-Jussi Hailuodesta oli kotiutunut yövuorolta kaivannosta. Oli lämmin kesäpäivä ja hän koetti väsyneenä ottaa lepoa sängyssä, missä pienet lapsetkin teutaroivat. Unikin jo saavutti, kunnes heräsi taasen siihen, kun yksi pienimmistä oli kaatamassa pilmää suuhun, sanoen, itä ryyppää pilmää.

Oli pitkä kiertotie työpaikkaamme. Pääradalta tehtiin sille tunneli, joka paljon lyhensi rautamullan kuljetusta. Työpaikkaamme oli vähän ylempänä, joten uusi rata oli myöten. Lastattua kaaraa oli kaikin voimin harattava vastaan, ettei se päässyt vauhtiin. Samaa rataa työnsi toinenkin pari, iso ja vahvarakenteinen puolalainen, kaverinaan nuori ja pieni suomalainen poika. Heidän kaaransa pääsi tavallisesti vauhtiin ja äkkikäänteessä pääradalle tultaessa kaara meni raitteilta pois ja kumoon. Poika mat-

kä minä heti tyhjäsini syyttiin. Sitten he lopettivat luonnin ja alkoivat keskustella elämästään. Viimein he istuutuivat ja puhetta riitti aamutunneille saakka. Mitään ei tehty, siis minullekin joutilaanaolo työvuoro oli pisimpiä kaivannossa. Olihan suomalaisten nimittämä paasi, Piru-Jakki miesten samaa kansallisuutta.

Työpaikkaamme oli soppilevenillä. Kello kolmen aikaan aamulla heudettiin alhaalta, että menkää määrättyyn numeroon, siellä on mies pahasti loukkaantunut. Rientsimme sinne ja siellä oli miehen päälle pudonnut suuri kivi, murskaten selkärangan ja kytki luut. Miesten käsien varassa kannettiin mies saftille ja asetettiin kipsangalla seisovaan asentoon ja miehiä ympärille pitelemään. Niin Saulan Vikki nostettiin ylös ja kolmen tunnin kuluttua oli hän jo kuitut. Hänen työtoverinsa tuli-

sikin viljelystä kuuluisaa Garibaldia J. N. E. Mies kysyi, ootko sinä kouluja käynyt. Sanoin kaikkien suomalaisten nykyään kouluja käyvän.

Kaivantopomoa vastaan tuli komeri suomalainen mies. Pomo halusi häntä töihin, mutta mies sanoi, ettei nyt, mutta olla ympärillä.

Unkarilaiselle kaivosmiehelle selitin olevamme veljeskansaa. Sattui niin, että sirppi oli Unkarin kielellä sörp. Kyllä mies ilostui ja puristi käsiään yhteen.

Montenegro-jättiläinen oli aina suomalaisten kanssa puhelemassa. Osasikin jo suomea koko paljon, mutta oli saanut myöskin päähänsä kieleemme rumia sanoja.

Nuori kauhajokinen poika Uljas Helkola kulki sahan ja kirveen kanssa paikasta toiseen auttaen mainareita suojapuitten laitossa. Kiire hänellä oli. Niinpä hän eräässä paikassa jätti kattolekenit (halot) mainarien laitettavaksi ja oli naulaamassa pönkkiä puihin, niin yhtäkkiä romahti santa alas peittäen pojan kokonaan. Miesjoukko loi santaa pois, mutta uutta valui loppumattomasti. Toisen vuoron miehet astuivat tilalle ja saivat pian pojan pois kuolleena.

Työskenneltiin vanhan kaivannon alla, joka joskus oli täyttynyt maan laskeutuessa maanpintaa myöten. Kohdallamme sattui suuri rautaimultapilari. Täytimme kaaraa rihhtin sivulta ja ylöspäin oli jo laaja, ontto alue. Kerran alkoi ylhäältä tippua savikokkeita tavallista tiuhempaan ja käskin kaverin tulla pois turvallisempaan paikkaan. Samassa pauhasi alas tavattoman paljon rautaimulta, peittäen radalla olleen kaarammekin. Oli siinä siten ottamista. Veimme työvuorolla 20 kahdentomin kaarna saftille.

Saftilla oli aina mies, merkiten joka numeron tuomat rautaimultakaarat erikseen. Hän ilmoitti maanpinnalla olevaan ohjaushuoneeseen, milloin kippa on valmis ylös nousemaan ja sitä väliä ylös ja alas kippa liukui kaiken työn aikaa. Kipan liukumisradan sivulla oli miesten rapput. Hiukan

Muistoja Minnesotan rautakaivannoilta

nas ja mellasti puolalaiselle, joka ei ollut pojan räyhäämisestä millänsäkään. Ottiko sitten vahingon syyn omakseen.

Suomalainen saluunan pitäjä oli eräältä pojalta pidättänyt isomman rahan jostain olutlasista. Se tuli poikain tietoon ja niinpä sitten poikajoukko meni meluten ja jalkojaan kopistellen saluunaan, ollen muka juovuksissa, baaripöydän ääreen seisomaan. Salunstin tiedustaissa mitä saisi tarjota, oli jokainen vailla lasin kirnupilmää, postuusen saman tien ulos saluunasta.

Kaveria ei ollut saapunut töihin ja minulle annettiin kaksi skottlantilaista maailman hamparia mukaan. Toinen vuoro oli ampunut paljo rautaimulta irti ja syytti oli vain muutaman metrin päässä, johon kottikärkyillä oli rautaimulta tyhjättävä. Tartuin lapioon alkaen luoda, niin toinen miehistä sanoi, että he luovat ja minä tyhjiin kärryt. He loivat sitten muutamat kottikärkyt, mit-

vat lopuksi yöllä työpaikkaamme, vaan työ ei sinä yönä enää maittanut. Pienikin putoava rautaimultakokare sai sävähtämään.

Samaan syyttiin, mihin mekin kaarat tyhjensimme, tyhjensi myöskin toinen pari, pusuliksi heitä nimettiin. Tullessamme kerran syytille, oli siellä kaksi suomalaista kirvesmiestä ja kysyivät, että tiedämmekö ollenkaan, että tässä juuri mies kuoli. Mies oli loukkaantunut selässään yrittänyt nousta rappuja toiselle levenille, kun kirvesmies sen huomasi ja karjaisi, mitäs perkeleitä täällä vehkeillään. Siinä mies jo veti viimeisen henkäyksensä. Tällöin kmmennettiin heti kaikki miehet ylös kaivannosta. Työpaikka oli semimoinen, ettei sitä saanut kukaan nähdä. Pieni tonnin kaara sinne enää mahtui kuljettavaksi. Paikka ammuttiin heti alas.

Italian mies tuli työpaikkaamme ylösnousun aikaan odottamaan. Tiedustelin häneltä Wesuvius- ja Etna-tulivuorta, Po-joen tasangon

— Voi, voi, auttakaa minua, kasakat tappavat minun, huusi Tuomiston emäntä toisena joulupäivänä huoneissaan.

Vaikka hänelle olisi kuinka vaivautettu, ettei »kasakaita» ole saapuvilla, ei hän siitä selvinyt. Jokainen ihminen, joka vuodetta lähestyi, oli hänen silmissään kasakka, varustettuna pitkällä keihäällä. Kaikkia silloin tunnettuja keinoja koetettiin panna toimeen sairaan taudin lieventämiseksi. Sauna vietiin lämpenemään, sauna pois haihduttua kannettiin sairas saunan lauteille, lyötiin tulikuuma löyly, sisään annettiin puoli korttelia väkevää »kanfartiviinaa», siihen sekoitettuna peukalon puolikkaan kokoinen palanen »hajupihkaa» ja samoin »eleksööriä». Saunasta tuotua annettiin vielä kuumaksi poltettua viinaa ja sitten peitettiin kolmilla välilyllä vuoteeseen.

Vaikka sairas nyt hikoili niin, etti, kaikki vällyt olivat läpimärkinä, porisi hän yhä vilua ja kovaa alastomuuttaan, sanoen:

— Kyllähän minä sen näin, kun kasakat minulta kaikki vaatteen ryöstivät, nyt minun täytyy tähän paikkaan paleltua.

Vaikka näin vankasti sairasta hoidettiin ja lääkittiin, niin ei se »kuuhokuume» toellut tästä epäkohtelusta.

Kun uuden vuoden aattona soitettiin sielukelloja tavallista pitempään, arvelivat kyläläiset:

— Kukahan se nyt on vanhan vuoden lopettanut — se on arvokas ihminen, kun noin kauvan kirkonkelloja paukutetaan; ei köyhille kelloja noin kannata paukuttaa?

Kun soitajat tulivat kirkolta ensimmäiseen kylään, oli kylän kuuluisin hieroja »Levittäjä-Maija» tupansa portailla kysymässä:

Kuulkaa — kuka sinakko on kuollut onko se kaivattava, kun niin kauvan soitettiin.

Soittajat: — Onhan tuki se

viistoonvieviä rautaisia rappuja oli ensilevenille yhdeksänloista.

Vanha mainari sanoi: Joka elää se elää ja joka kuolee se kuolee, mutta tehdään me töitä vaan.

Matti Pello

vielä kaivattava, Tuomiston emäntä on laudalla, jouluaamuna se haki kirkolta kuoleman taudin, viime yönä kello 4 aikaan se teki sen muuton — joka meiltä on vielä tekemättä.

»Levittäjä-Maija»: — Siunatut miehet — jottako Tuomiston emäntä on laudalla — joka minulle on antanut niin monta voileipää etten osaisi sormieni avulakaan niitä laskea. Vai niin, no nyt se minä-Sussu pääsee kohta emännäksi, ei se taida voileipiä kekotella — pelkään minä... se tuntuu hyvin tarkalta.... kerran minä siltä pyysin villatukkua, niin se antoi lapsaan mahatakkua tuskin 3 luotia. Minä olin suu auki sanoa: Pidä hyvä lapsi näinkin itse, saisithan näilläkin karvoilla Juudaa pohjallisen kantapään paikatuksi.

Soittajat: — Ehkä se sentään artaa, kun se ensin pääsee antajaksi, — hyvästi nyt Maija.

»Levittäjä-Maija» meni tupaan, heitti saalin päähänsä huolteen: — Ho-hoi, ei sitä Tuomiston emäntääkään enää saa puhutella — kuinkahan monta uutista olen

emännäksi. Mutta kuinkas Eeron kohtalo — ei suinkaan veljekset sovi taloa jakamaan? Juudas kuuluu olevan niin tiivistä poikaa, ettei välillä vaikeoi Ero saisi talosta muuta kuin »kissan-kopiset» kintaat käteensä.... eikö Maija tiedä Eerolle viisata sopivaa vävyn paikkaa?

Maija: — Olkaahan vaiti. — Minä mietin, jaa — Taikalan Soppa se olisi ainut tytär talossa, ja niin »lempareen» hyvä tervasmetsä, mutta — on se tyttö vähän tuollainen »pössä», ei tiedä huolisko Ero sitä?

Talon väki: — Koetakaan nyt Maija miettiä Eerolle vävyn tilaa, — mutta meidän nyt pitäisi mennä saunaan, juhla tulee.

Uuden vuoden jälkeisenä aamuna Tuomiston Juudas väänsi tervatynnyrin rekeen, ja niin matkusti »huullulla-suotilla» kaupungista hakemaan hautajaistarpeita. Kaupungissa Juudas teki melkein jokaisessa kauppapuodissa pienen ostoksen, jonka hän suoritti aina samanlaisella uudella setelirahalla (saaden takaisin setelistään

"RAHANTEKIJÄ"

Katkelma K. Korpelan kirjasta

sittenkään vainaalle sanonut? Minä juoksen noissa lähimmissä taloissa ilmoittamassa hänen kuolemaansa ennenkuin ehtivät saunaan kylpemään....

— Olettekos kuulleet, kuka vanhan vuoden on lopettanut?

Talon väki yksin suin: — Emme tuki, eihän vain ole kuollut kovin kaivattava?

Maija hyvin hartaassa muodossa. — Onhan tuki kaivattava. Tuomiston emäntä on laudalla, tuenelaan menoa varten ei kuulu olleen pitkää valmistusaikaa. Eipä sitä tiedä, koska meidän vuoro tulee. — Oli se Tuomiston emäntä sentään erinomaisen hyvä köyhille, ei sen luulisi huonosti käyneen....

Talon väki: — Vai niin, vai niin. No Juudas ja Sussu tietysti pääsevät kohta isännäksi ja

melkoisen summan). — Kaupungista palattuansa Juudas puheli hyvin salaperäisesti, ei milloinkaan ennen hän ollut niin salaperäinen kuin nyt, mikä sen vaikutti tänä perhetapahtuman vakavana aikana, sen käsittänee lukija... hän jutteli: — Eipä milloinkaan ole kaupungissa ollut niin erinomaisen suurta tervan ostohalua kuin nyt oli, melkein jokaisesta kauppapuodista tarjottiin rahaa ja tavaraa tervan päälle etukäteen tulevaa kesää varten.... Oikeen se miellytti liaksi minua, kun meilläkin sattuu nyt olla kaksi tervasruukia yhtä aikaa....

Suoritan SÄHKÖ- JA KAASUHTSAUSTA
sekä MOOTTORIKORJAUKSIA

Valmistan TRAKTORIEN VETOKOUKKUJA

K. Säntin Korjaamo

Leppälä — Puh. 403

Viljo Myllymäki

LIIKENNOITSIJÄ

Alavus as. puh. as.seutu 30

KUORTANEEN
SÄHKÖ OY

Kuortane kk.

MYYMME VALAISIMIA

Alavuden
Seudun

Peruna Oy

Alavus — Puh. as. 44

PERUNAJAUHOTEHDAS — KONEPAJA

Kuortanelaiset y.m.

Säästää rahaa ja ostakaa jalkineenne sekä
teettäkää tilauspukunne takauksella

VAATTURI

Viljo Lammila

Puh. Mäyry 18.

Huonekaluja hankkiessanne käyttäkää hyväk-
senne

ASKON PAIKALLISPALVELUA

Toimitamme kaikkia Askon laajan malliston
tuotteita. Huonekaluja, maalaustarpeita ja
tapetteja.

Puh. Alavus as. 29. Virrat 5260

Kuortaneen Kotikutomo tarjoaa kauniita ryyjiä, tākänöitä, pellavaliinoja ja helmikudonaisia kuten lepotuolin mattoja, seinävaatteita, sohvatyynyjä ja pannunmyssyjä.

Tervetuloa katsomaan pukiin pussiin sopivaa!

Kuortaneen Kotikutomo

Lentilä puh. Lentilä 40

TB-EDUSTUS

VW-HUOLTO JA VARAOSAMYYNTI

Aarnion Moottorikorjaamo

Kuortane puh. Mäyry 184

Union-huoltoasema ja korjaamo

KUORTANEEN MÄYRYSSÄ

Palvelemme auliisti kaikkina vuorokauden aikoina.
Ajanmukainen II lk:n kahvila käytettävissä.

KUORTANEEN AUTO OY

MÄYRY, PUH MÄYRY 33.

ME OLEMME SITÄ MIELTÄ,

että VIISKUNTA on Etelä-Pohjanmaan pitäjänlehdistä paras. Se ei ole vain hyvä ilmoituslehti, vaan myös erinomainen uutislehti, joka kertoo meille viikottain kuortanelaisten "pienet suuret asiat". Hinnaltaan on VIISKUNTA peräti halpa, vain 450 mk vuosikerta.

Ellette vielä ole tilanneet Viiskuntaa, Kuortaneelle eniten levinnyttä lehteä, tehkää se kilreimmiten! Tilauksia vastaanottavat asiamiehet, kirjakaupat, postitoimistot, osuuskaupat y.m.

Kun käyt

Kuva-Kuurnassa

tuot yhteiskoulua

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

toivottaa

KUORTANEEN KUNTA

ja

KUORTANEEN SEURAKUNTA

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

toivotamme asiakkaillemme

UUSI-TALOUSKAUPPA

Osm. M. Vainiomäki — Kuortane, kk.

Kehräämme

KAIKKIA LANKALAATUJA

Karstaamme

LEVYLLE JA HAHTUVALLE

Suosittelimme nylon-vahvisteista villa-
lankaamme

Kehräpää Oy

Alavus as. — Puh. 37

**KUORTANEEN
POLTTOTURVE OY
TAUSNEVA OY**

Lentilä, puh. Lentilä 6.

Valmistamme ja myymme koneellista poltto-
turvetta ja turvepehkuu.

OVET, IKKUNAT ja keittiökalustot ostatte
edullisesti meiltä

**Kuortaneen
Puusepäneliike**

Lentilä, Puh. Lentilä 13

KESKINAINEN VAKUUTUSYHTIÖ

TARMO

Maan suurin esinevakuutusyhtiö

**Kuortaneen
Palovakuutusyhdistys**

Toimitusjohtaja A. Timoharju. Puh. kk. 103.

Vakuuttakaa omassa vakuutuslaitoksessanne!

VAKUUTUSKANTA 2,4 MILJAARDIA

Myöntää kaikkia vahinkovakuutuksia

Asiamiehinä Kuortaneella:

pankinjoht. Pentti Harju
—”— Arvid Koskela
maanvilj. Heikki Haapala
—”— Nillo Ristisuo

HYVÄÄ JOULUA TOIVOTTAA

Kuortaneen Osuusmeijeri

maidon lähettäjiilleen ja asiakkailleen.

*Hyvä varasto
joulukirjallisuutta*

Kuortaneen Kirjakauppa
Om. H. Ala-Mäyry — Kuortane kk.

VAATE- JA KENKÄKAUPPA

J. KESKI-KULJU

Kuortane, puh. 85

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

toivotamme asiakkaillemme

Viitasen Sekatavarakauppa

Lentilä — Puh. Lentilä 25

Parturi-Kampaamo
Ala-Hiiri

Kuortane kk. — Puh. kk. 113.

Kaikki alaan kuuluvat työt tehdään
ammattitaidolla ja huolella

HUOLTOASEMA
P. VESTI

Kuortane kk. Puh. 117.

HUOLTOA JA TARVIKKEITA

LÄNSIRANNAN
HOYRYSAHA OY

Kuortane — Puh. Länsiranta 28

OSTAA TUKKEJA

pystymetsinä ja hankintakaupalla

Kuortaneen KANSALLISPANKKI

toivottaa kaikille kuortanelaisille

Hyvää Joulua ja menestystä vuodelle 1960

Markkanne suurenee, kun hoidatte raha-asianne pankkimme avulla.

POLKUPYÖRÄT JA VARAOSAT,

talvi- ja kesäurheiluvälineet, radio- ja
sähkötarpeet, metsästysaseet ja
ampumatarpeet sekä
räjähdysaineet

EDULLISESTI ALAN ERIKOISLIHKEESTA

ALA-HONKOLA & KUMPP.

Kuortane — Puh. 4

LEIPOMO- KAHVILA

E. OJALA

KUORTANE KK. PUH. 63

Suosittautuu!

*Kiittäen hyvästä yhteistyöstä
paikkakuntalaisten kanssa
toivotamme*

Hyvää Joulua

Pohjanmaan Urheiluopisto

Omat säästövaranne ja säästöpankkilaina

avaavat Teille oman kodin oven

Maanviljelyksenne, karjanhoitonne ja metsätaloutenne kehittämiseksi pätee sama keino. Muistakaapa vain säästötiliinne kasvattaminen vaikkapa pienilläkin erillä, silloin talous-asianne juoksevat, kuin nauhalla.

Kaikki toimipaikkamme Kirkolla, Mäyryllä, Ruonalla ja Leppälässä ovat Teitä varten.

Kuortaneen Säästöpankki

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

toivottaa Sinulle

KUORTANEEN OSUUSKASSA

TOIMIPAIKAT: Kirkonkylä, Mäyry, Ruona ja Leppälä

Kuortanelainen, asioi omassa rahalaitoksessasi!

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

toivottavat seuraavat

VUOKRA-AUTOILIJAT

AKSELI JASKARI
Mäyry, puh. Mäyry 38

TEUVO KANGASAHO
Lentilä, puh. Lentilä 28

AARO NIEMI
Kuortane, puh. 121

KALEVI TURIGIN
Lentilä, puh. Sarvikas 7

PENTTI AHO
Lentilä, puh. Sarvikas 4

K. HARKANEN
autoilija, kioski
Kuortane, puh. 12

LAURI VIITANEN
Lentilä, puh. Lentilä 19

EERO RINTAMAKI
Lentilä, puh. Lentilä 31

EDVIN VASU
Salmi, puh. Salmi 45

VILHO VALIMAA
Leppälä, puh. Leppälä 45

MARTTI LAITILA
Salmi, puh. Salmi 16

TAUNO YLI-HONKOLA
Kuortane, puh. Kuortane kk 75

VELJ. KOKKILA
Ruona, puh. 10

VEIKKO KOHTAMAKI
Salmi, puh. 33

Kiitämme

niitä, jotka ilmoittamalla tässä julkaisussa ovat tukeneet seuramme toimintaa. Samalla pyydämme lukijakuntaa suosimaan ilmoittaneita.

KUURTANES-SEURA

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

toivottavat asiakkailleen seuraavat:

T:mi J. YLISELÄ
Mäyry, puh. Mäyry 46

SEKATAVARAKAUPPA A. KAJANDER
Kuortane, puh. 46

VELJEKSET ALA-MUTKA
Om. Väinö Ala-Mutka
Leppälä, puh. Leppälä 42

PARTURI-KAMPAAMO HAUTA-AHO
Mäyry, puh. Mäyry 3

EINO SALMINEN
Ruona, puh. Ruona 45

AIMO HAAPAMÄKI
Salmi, puh. Salmi 19

VALOKUVAAMO ARVO AUTIO
Lentilä, puh. Lentilä 8

OMPELIMO TOINI MAKELA
Kuortane kk.

PELTISEPPÄ T. TIENHAARA
Kuortane kk.

**KUORTANEEN ELÄINVAKUUTUS-
YHDISTYS**

Toim.joht. A. Peltokangas
Kuortane kk., puh. 109

LIIKENNOITSIJÄ A. KORPELA
Lentilä, puh. Sarvikas 12

**KUORTANEEN METSÄNHOITO-
YHDISTYS**
Kuortane kk.

**KAMPAAMO JA KUTOMO
RAUHA MÄKINEN**
Kuortane kk., puh. 126

RUOKA- ja SIIRTOMAATAVARAKAUPPA
A. Huhta
Kuortane, puh. 22

KUKKA, PAPERI JA KEMIKALI
Om. M. Yli-Hallila
Kuortane kk., puh. kk. 119

MARTTI ALA-MUTKA
Matkustajakoti — Kahvila
Kuortane kk. puh. 108

Kuortanes-Seuran Joulukuori

toivottaa lukijakunnalleen

Hyvää Joulua ja

Onnellista Uutta Vuotta

